

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk (spr.)
-----------------	---------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2022 r. w Szczecinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko D. A. i P. P. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 24 sierpnia 2021 roku, sygnatura akt I C 303/16

I. oddala obie apelacje,

II. zasądza od powoda (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz pozwanych D. A. i P. P. (1) solidarnie kwotę 8 100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu wywołanym apelacją powoda,

III. oddala wniosek powoda (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. o zasądzenie na jego rzecz od pozwanych zwrotu kosztów postępowania wywołanego apelacją pozwanych.

SSA Edyta Buczkowska-Żuk

Sygnatura akt I ACa 813/21

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym dnia 29 września 2015 roku w elektronicznym postępowaniu upominawczym (k. 3-8) powód (...) Bank Spółka Ak.c.yjna z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od pozwanych D. A. i P. P. (1) solidarnie:

1. kwoty 2.274.000,32 zł, na którą składały się:

1) 2.190.079,66 zł tytułem niespłaconego kapitału wraz z odsetkami umownymi w wysokości 4-krotności stopy lombardowej NBP, liczonymi od dnia 25 września 2015 r. do dnia zapłaty,

2) 45.077,48 zł tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 5,10% od dnia 1 listopada 2014 r. do dnia 22 lipca 2015 r. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

3) 38.038,18 zł tytułem odsetek za opóźnienie w wysokości 10% od dnia 1 grudnia 2014 r. do dnia 24 września 2015 r. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

4) 805 zł tytułem opłat i prowizji,

2. zwrotu kosztów sądowych w wysokości 25.000 zł, oraz

3. zwrotu innych kosztów w wysokości 250 zł.

W uzasadnieniu powód wskazał, że w dniu 22 listopada 2006 r. zawarł z pozwanymi umowę kredytu hipotecznego nr (...), następnie zmienioną aneksami z dnia 23 czerwca 2010 r., z dnia 26 września 2012 r., z dnia 27 września 2012 r., z dnia 20 maja 2013 r. oraz z dnia 30 maja 2014 r. Ponieważ pozwani nie wywiązali się z ciążącego na nich zobowiązania terminowego dokonywania spłat w wysokościach ustalonych w umowie, umowa została wypowiedziana pismem z dnia 9 czerwca 2015 r., a cała należność z niej wynikająca została postawiona w stan wymagalności. Pozwani, pomimo wezwania ich pismem z dnia 21 sierpnia 2015 r. do zapłaty, do dnia wniesienia pozwu nie uregulowali zobowiązania wynikającego z tej umowy kredytowej.

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny w dniu 23 października 2015 r. (k. 10) wydał w sprawie VI Nc-e 1911005/15 nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty (k. 22-59) pozwana D. A. wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Pozwana podniosła między innymi zarzuty nieudowodnienia roszczenia oraz jego przedawnienie.

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2015 r. (k. 63) Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie przekazał sprawę do Sądu Okręgowego w Szczecinie.

Po przekazaniu sprawy z elektronicznego postępowania upominawczego powodowy bank złożył uzupełniony pozew, a nadto wniosł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanych zwrotu kosztów postępowania, w tym kwoty 34 zł tytułem poniesionych opłat skarbowych od pełnomocnictwa (k. 115).

Pozwani w piśmie z dnia 20 czerwca 2016 r. (k. 204-233), stanowiącym odpowiedź na uzupełniony pozew, wniesli o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w potrójnej wysokości wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 34 zł. Pozwani podnieśli zarzut nieważności umowy kredytu na podstawie art. 58 k.c., a także z powodu zawarcia umowy pod wpływem błędu. Powołali się także na niedozwolone postanowienia umowne.

Powód w piśmie z dnia 21 grudnia 2016 r. (k. 303-315) podtrzymał żądanie pozwu w całości. W toku dalszego postępowania strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska wraz z przytoczoną na ich poparcie argumentacją faktyczną i prawną (vide pismo pełnomocnika pozwanych z dnia 23 marca 2017 r., k. 509-513, z dnia 5 listopada 2019 r., k. 724-724v, pismo pełnomocnika powódki z dnia 21 kwietnia 2017 r., k. 537-540v, z dnia 6 listopada 2019 r., k. 726-731v, z dnia 17 listopada 2020 r., k. 839-843v).

W piśmie z dnia 10 grudnia 2020 r. (k. 888-890v) powód dodatkowo, z ostrożności procesowej – na wypadek uznania, że sporna umowa kredytu jest w całości nieważna – zgłosił żądanie ewentualne, wnosząc o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz kwoty 1.068.887,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty, którą wypłacił pozwanym zgodnie z § 2 ust. 1 umowy kredytu. W piśmie z dnia 7 kwietnia 2021 r. (k. 895-903v) pozwani wniesli o oddalenie powództwa ewentualnego oraz o zasądzenie na ich rzecz kosztów zastępstwa procesowego także w związku z tym żądaniem. Pozwani podnieśli zarzut przedawnienia żądania ewentualnego.

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2021 roku, sygnatura akt I C 303/16 (k. 959, postanowienie z dnia 4 października 2021 roku o sprostowaniu omyłki pisarskiej k. 967) Sąd Okręgowy w Szczecinie I Wydział Cywilny:

I. oddalił powództwo główne,

II. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 1.068.887,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty,

III. kosztami procesu oraz nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciążył w 53% powoda, a w 47% pozwanych, ich szczegółowe wyliczenie pozostawiając referendarzowi sądowemu.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

Powód (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest następcą prawnym (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w K.. W 2006 r. (...) Bank S.A. w K. posiadał dla klientów indywidualnych ofertę finansowania kredytów zabezpieczonych hipotecznie. Była to oferta kredytów złotych oraz kredytów indeksowanych kursem walut obcych, w tym CHF. Kredyt indeksowany kursem CHF był najpopularniejszym kredytem znajdującym się w ofercie poprzednika prawnego powodowego banku. Był to kredyt zdecydowanie tańszy niż kredyt złotowy.

W (...) Bank Spółce Akcyjnej z siedzibą w K. wg stanu na listopad 2006 r. funkcjonowała ogólna procedura udzielania kredytów hipotecznych, która opisywała rodzaj i sposób gromadzenia niezbędnych dokumentów, terminy ich składania w banku, rodzaj dokumentów stanowiących załączniki do umowy kredytowej, zasady obiegu dokumentów itp. aż do momentu uruchomienia kredytu. W banku nie było opracowanych wytycznych, ani nie obowiązywała żadna ujednolicona procedura udzielania kredytów waloryzowanych (denominowanych i indeksowanych) walutą obcą, w szczególności odnosząca się do sposobu i zakresu udzielania kredytobiorcom informacji na temat ryzyka związanego z zawarciem umowy o kredyt denominowany lub indeksowany w CHF i ryzyka wahań kursów. Każdy z doradców kredytowych zatrudnionych w (...) Bank S.A. w K. odbywał cykl szkoleń poświęconych kredytom, podczas których nabywał ogólną wiedzę na temat tego, czym jest kredyt walutowy, kredyt denominowany w walucie obcej i kredyt indeksowany kursem waluty obcej. Technikę oferowania i sprzedaży konkretnego kredytu z oferty kredytowej banku każdy z pracowników opracowywał we własnym zakresie.

Istniała możliwość, aby kredytobiorca złożył w jednym czasie kilka wniosków – o kredyt złotowy, kredyt denominowany w walucie obcej i kredyt indeksowany wymienialną walutą obcą, a następnie dokonał wyboru oferty dla niego najkorzystniejszej. Każdy z doradców kredytowych (...) Bank S.A. w K. miał dostęp do kalkulatora zdolności kredytowej oraz kalkulatora kredytu, za pomocą którego po wprowadzeniu parametrów takich jak rodzaj kredytu, jego kwota, okres kredytowania możliwe było uzyskanie symulacji. Wg stanu na listopad 2006 r. w ofercie poprzednika prawnego powodowego banku nie funkcjonowały żadne instrumenty służące ochronie kredytobiorców przed niekorzystnymi wahaniami kursów walut, do których denominowany lub indeksowany był kredyt. W szczególności nie było możliwości zawarcia umowy dobrowolnego ubezpieczenia od ryzyka wahań kursów walut.

W 2006 r. pozwani prowadzili działalność gospodarcze - pozwana D. A. w zakresie działalności prawniczej tj. prowadziła Kancelarię Notarialną w S., a pozwany P. P. (1) w zakresie sprzedaży pojazdów oraz firmę produkującą meble. W późniejszym okresie pozwana rozszerzyła swoją działalność o wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi. Obecnie pozwana jest notariuszem, a pozwany pracuje w Anglii w firmie konsultingowej. Pozwani posiadali ogólną, przeciętną wiedzę na temat rynku bankowego i kredytów hipotecznych. Zamierzali oni zaciągnąć kredyt w kwocie 1.000.000 zł z częściowym przeznaczeniem na współfinansowanie planowanej w nieodległej przyszłości inwestycji zakupu ziemi rolnej o znacznej powierzchni. Planowana przez pozwanych inwestycja w ich zamierzeniu miała stanowić lokatę kapitału na przyszłość. Pozwani nie wykluczali, że w perspektywie czasu dokonają podziału nieruchomości na mniejsze działki i przekształcą je na działki budowlane, aby odsprzedać je z zyskiem, względnie wybudują na nieruchomości osiedle domów jednorodzinnych z zamiarem

ich odsprzedaży. Pozyskane w ten sposób środki finansowe pozwani traktowali jako zabezpieczenie finansowe na przyszłość, w tym pod kątem spłaty zaciągniętych wcześniej zobowiązań kredytowych w innych bankach.

Poszukując odpowiadającej ich potrzebom oferty kredytu, pozwani zwrócili się o pomoc do pośrednika finansowego, który jako najkorzystniejszą ofertę przedstawił ofertę kredytu hipotecznego indeksowanego walutą CHF w (...) Banku S.A. w K.. Pośrednik ten przedstawił pozwanym wymagania kredytodawcy oraz udzielił niezbędnej pomocy przy wypełnianiu dokumentów kredytowych. W dniu 20 września 2006 r. złożyli w (...) Bank S.A. w K. (...) Oddział w Ł. wniosek o kredyt hipoteczny na zakup ziemi pod budownictwo lub wykup firmy deweloperskiej. Obsługą tego wniosku zajmowało się (...) biuro (...) Oddziału w Ł.. Standardowym elementem procedury ubiegania się o kredyt indeksowany walutą obcą w (...) Bank S.A. w K. było podpisanie przez kredytobiorcę Oświadczenia kredytobiorcy o wyborze waluty obcej, gdzie przedstawiona była przykładowa symulacja wpływu zmian oprocentowania i kursu waluty kredytu na wysokość raty. W dokumencie tym zawarte było także oświadczenie kredytobiorcy, iż po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej, wnosi o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Pozwanych nie informowano o ryzyku kursowym w stopniu uświadamiającym rozmiar możliwych wahań kursu waluty obcej w przyszłości oraz tego konsekwencji. Zapewniano ich, że frank szwajcarski jest walutą stabilną i od wielu lat nie było wzrostu wartości tej waluty. Pozwani zostali zapewnieni, że kredyt indeksowany do waluty obcej jest produktem bezpiecznym, atrakcyjnym, oraz że ryzyko wzrostu kosztów kredytu w związku ze zmianą kursu CHF jest znikome. Realizacja obowiązków informacyjnych, w tym dot. ryzyka kursowego, danych historycznych, symulacji na przyszłość, nie wyczerpała zapotrzebowania kredytobiorców na rzetelny komplet informacji w przedmiocie zaoferowanego produktu. Z treścią umowy mogli zapoznać się dopiero w dniu jej podpisania. Pozwani otrzymali do podpisu gotowy wzór umowy przygotowany przez Centralę (...) Bank S.A. w K., liczący kilka stron, z którym zapoznali się ogólnie przed podpisaniem, w szczególności dokonując sprawdzenia danych dotyczących kwoty kredytu, okresu kredytowania, wysokości rat. Nie mieli oni możliwości negocjacji warunków umowy oraz indywidualnego kształtowania jej treści. Pracownik banku nie udzielił pozwanym szczegółowych pouczeń i wyjaśnień nt. mechanizmu indeksacji oraz zasad ustalania kursów waluty CHF w Tabeli kursów banku. W odniesieniu do ryzyka wiążącego się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, pozwani kierowali się ogólną sugestią, że jest ono niewielkie i brali pod uwagę, że frank szwajcarski jest walutą stabilną. W momencie zawierania umowy z dnia 22 listopada 2006 r. pozwani nie mieli świadomości, że dodatkowym jej elementem będzie tzw. spread. Z uwagi na większą atrakcyjność produktu zaoferowanego w walucie franka szwajcarskiego, pozwani D. A. i P. P. (1) zdecydowali się na kredyt indeksowany do tej waluty. Nie odczuwali jakiegokolwiek niepokoju, ani zagrożenia. Zaufali bankowi jako, w ich mniemaniu, instytucji zaufania publicznego.

W dniu 22 listopada 2006 r. pozwani zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w K. (...) Oddziałem w Ł. umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF Na podstawie tej umowy poprzednik prawny powódki udzielił pozwanym kredytu w kwocie 1.068.887,54 zł indeksowanego kursem CHF na warunkach określonych w umowie (§ 2 ust. 1 umowy) z przeznaczeniem na (§ 2 ust. 4 umowy):

- a) w wysokości 1.000.000 zł na dowolny cel konsumpcyjny kredytobiorcy na rachunek kredytobiorcy,
- b) w wysokości 6.432,39 zł na uiszczenie opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego,
- c) w wysokości 21.377,75 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości,
- d) w wysokości 40.862,40 zł na pokrycie składek ubezpieczeniowych, o których mowa w § 17 ust. 1 (program (...) BankAssurance),
- e) w wysokości 215 zł na uiszczenie opłaty od ustanowienia hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu, płatną przez bank w znakach opłaty sądowej lub przelewem na rachunek Sądu. W § 2 ust. 5 umowy zastrzeżono, że kredyt może być przeznaczony na finansowanie celów przewidzianych w umowie kredytu, a bank zastrzega sobie prawo do sprawdzenia wykorzystania kredytu.

W § 2 ust. 1 umowy wskazano, że przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy równowartość kredytu wynosiłaby 4962.321,60 CHF, a rzeczywista równowartość zostanie określona po wypłacie kredytu. Pozwani jako kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka kursowego związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego w całym okresie kredytowania i akceptują je (§ 2 ust. 2 umowy). Spłata kredytu nastąpić miała w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminie do 28 lutego 2037 r. Rata kapitałowo-odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu w dacie sporządzenia umowy wynosiłaby równowartość 2.813,60 CHF, a rzeczywista wysokość rat odsetkowych miała być określona w harmonogramie spłat, doręczonym w dniu uruchomienia poszczególnych transz w przypadku kredytu transzowego, zaś rzeczywista wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w harmonogramie spłat po wypłacie całości kredytu, rezygnacji przez kredytobiorcę w pozostałej części kredytu lub wygaśnięciu roszczenia kredytobiorcy o uruchomienie pozostałej części kredytu. Harmonogramy te stanowiły integralną część umowy kredytu. Każdorazowy harmonogram określał wysokość rat spłaty przez okres dwóch lat kredytowania. Przed upływem dwóch lat kredytobiorcy otrzymywać mieli harmonogram na kolejny dwuletni okres trwania umowy kredytu, a na ich wniosek bank mógł przesłać harmonogram na cały okres kredytowania (§ 2 ust. 3 umowy).

Oprocentowanie kredytu było zmienne i na dzień zawarcia umowy wynosiło 5,14 % w skali roku, na które składała się suma obowiązującej stawki DBF i stałej marży banku wynoszącej 3,43% (§ 8 ust. 1 umowy). Pozwani jako kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie kredytowania i akceptują je (§ 8 ust. 2 umowy). Zasady ustalania indeksu DBF oraz zmiany oprocentowania określono w § 9 umowy. Całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosił kwotę 1.064.396 zł (kwota ta nie uwzględniała ryzyka kursowego), a ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona była od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania (§ 2 ust. 7 umowy). RRSO kredytu wynosiła 5,35%, a jej ostateczna wysokość uzależniona była od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania (§ 2 ust. 8 umowy)

Zgodnie z § 4 ust. 2 umowy kredyt wypłacany był bezgotówkowo jednorazowo na rachunki podmiotów wskazanych we wniosku o wypłatę, o ile nie jest to sprzeczne z postanowieniami umowy – w terminach i wysokościach określonych w umowie kredytowej. Stosownie do postanowień § 4 ust. 3 umowy, w dniu wypłaty kredytu kwota wypłacanych środków miała być przeliczona do CHF wg kursu kupna walut określonego w Tabeli kursów obowiązującego w dniu uruchomienia środków. Pozwani jako kredytobiorcy zobowiązali się dokonać w okresie objętym umową spłaty rat kapitałowo-odsetkowych w terminach, kwotach i na rachunek wskazany w aktualnym harmonogramie spłat (§ 6 ust. 1 zdanie pierwsze umowy). W § 6 ust. 3 umowy przewidziano, że wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF po jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży walut określonego w Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych do CHF obowiązującego w dniu spłaty.

W § 10 umowy strony przewidziały, że:

- w przypadku niespłacenia przez kredytobiorcę w terminie całości lub części raty spłaty wynikającej z umowy kredytu, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym, a bank nalicza od wymagalnego kapitału odsetki karne w wysokości podwojonego oprocentowania umownego (§ 10 ust. 1 i 2 umowy);
- jeżeli kredytobiorca, mimo upływu okresu wypowiedzenia, nie ureguluje należności, bank w następnym dniu po upływie terminu wypowiedzenia, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez bank w Tabeli Kursów; poczynając od dnia przewalutowania bank pobiera od wymagalnego kapitału karne odsetki w wysokości 2-krotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN (nie indeksowanych do waluty obcej) przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika DBZ oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy (§ 10 ust. 3 umowy);

- na dzień sporządzenia umowy odsetki karne przed przewalutowaniem kredytu wynoszą 10,28% i ulegają zmianie w przypadku zmiany wskaźnika DBF na zasadach określonych w § 9 umowy, nie większe jednak niż odsetki maksymalne; natomiast po przewalutowaniu kredytu na PLN na podstawie ust. 3 odsetki karne na dzień sporządzenia umowy wynoszą 22 %, nie większe niż odsetki maksymalne i ulegają zmianie w przypadku zmiany indeksu DBZ (§ 10 ust. 4 umowy).

Na podstawie § 11 umowy bank uprawniony był do pobierania opłat i prowizji za wykonane czynności pozostające w związku z zawartą umową kredytową w wysokości obowiązującej w Tabeli Opłat i Prowizji obowiązującej w dniu dokonania czynności, a w § 12 umowy określone zostały szczegółowe zasady naliczania ww. opłat i prowizji oraz ich zmiany.

W § 13 umowy przewidziano, że zabezpieczeniem spłaty kredytu będą:

1) hipoteka kaucyjna łączna na rzecz banku w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu ustanowiona na:

a) lokalu mieszkalnym nr (...) położonym w S. przy al. (...), stanowiącym własność małżonków D. A. i P. P. (1) na zasadach wspólności ustawowej,

b) lokalu użytkowym nr (...) położonym w S. przy ul. (...), stanowiącym własność D. A.,

2) cesja na rzecz banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia, powodzi i innych zdarzeń losowych na sumę ubezpieczeniową odpowiadającą wartości odtworzeniowej budynku, a jeżeli wartość odtworzeniowa nie została ustalona lub umowa dotyczy lokalu na kwotę odpowiadającą wartości rynkowej lokalu lub inną kwotę zaakceptowaną przez bank;

3) weksel in blanco wraz z deklaracją do czasu przedstawienia w banku odpisu z KW nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku lub do końca ochrony ubezpieczeniowej z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w zależności od tego co nastąpi później; warunki zwolnienia zabezpieczenia wekslowego określa Regulamin;

4) ubezpieczenie od ryzyka utraty wartości nieruchomości przez okres 5 lat od dnia uruchomienia kredytu, z tym że bank ma prawo przedłużyć to ubezpieczenie na własny koszt;

5) ubezpieczenie spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy;

6) ubezpieczenie kredytu z tytułu niskiego wkładu własnego,

zaś w § 14-16 umowy określono warunki i zasady zwolnienia, zmiany lub ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia kredytu.

W § 17 umowy strony określiły szczegółowe warunki uczestnictwa pozwanych jako kredytobiorców w dobrowolnym Programie (...) BankAssurance w ramach zadeklarowanych przez nich ubezpieczeń: ubezpieczenie od ryzyka braku możliwości spłaty kredytu z powodu utraty źródła dochodu, ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w życiu codziennym, ubezpieczenie spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy, ubezpieczenie nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych w (...) S.A.

W § 18 umowy przewidziano, że kredyt może zostać przewalutowany na wniosek kredytobiorcy pod warunkiem, iż saldo kredytu po przewalutowaniu spełnia warunki określone dla maksymalnej kwoty kredytu, w zakresie wartości rynkowej nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczeń, pozytywnej weryfikacji zdolności kredytowej kredytobiorcy; bank może żądać w tym celu aktualnych dokumentów dotyczących dochodów, stanu prawnego nieruchomości i wartości ustanowionych zabezpieczeń (ust. 1). Przewalutowanie nie może być dokonane:

- a) w okresie, w którym kredyt uruchamiany w transzach nie został wypłacony w całości,
- b) w okresie karencji w spłacie kapitału kredytu,
- c) w danym roku kalendarzowym, w którym dokonano już dwukrotnej zmiany waluty kredytu (ust. 2). Przewalutowanie następuje wg kursów:

- a) kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą,
- b) sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów w przypadku zmiany waluty z waluty obcej na PLN (ust. 3).

Odsetki naliczone od dnia ostatniej raty kredytu do dnia zawarcia aneksu do umowy kredytu podlegają spłacie w dniu przewalutowania (ust. 5). Realizacja przewalutowania następuje w szczególności pod warunkiem: uiszczenia opłaty za przewalutowanie zgodnej z Tabelą Prowizji i Opłat z dnia przewalutowania, spłaty odsetek, o których mowa w ust. 5, złożenia w banku kopii wniosku o zmianę treści hipoteki w zakresie zmiany waluty z poświadczeniem uiszczenia opłaty sądowej oraz przyjęcia przez właściwy Sąd Rejonowy prowadzący księgi wieczyste (ust. 6). Bank pobiera prowizję za zmianę waluty kredytu w wysokości określonej w Tabeli Prowizji i Opłat obowiązującej w dniu złożenia wniosku o przewalutowanie (ust. 7). Prowizja za przewalutowanie przeliczana jest wg kursu sprzedaży waluty indeksacyjnej na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów z dnia dokonania przewalutowania (ust. 8).

Zgodnie z postanowieniami § 20 ust. 1 umowy, w razie stwierdzenia przez bank, że warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane, lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy, a w szczególności w przypadku niespłacenia dwóch rat odsetkowych lub odsetkowo-kapitałowych lub skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie spłaty kredytu, bank może:

- a) wypowiedzieć umowę kredytu w całości lub w części,
- b) zażądać dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu bądź przedstawienia w określonym terminie programu naprawczego i jego realizacji po zatwierdzeniu przez bank.

Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni, a w razie zagrożenia upadłością kredytobiorcy 7 dni (§ 20 ust. 2 umowy). W § 20 ust. 3 umowy przewidziano, że po upływie okresu wypowiedzenia umowy kredytu kredytobiorca jest obowiązany do niezwłocznego zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami należnymi bankowi za okres korzystania z kredytu.

Integralną częścią powyższej umowy był Regulamin do umowy Kredytu Hipotecznego (...) (§ 23 ust. 1 umowy). Nadto w § 1 ust. 1 umowy strony określiły, że Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut (Tabela Kursów) to sporządzana przez merytoryczną komórkę banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP, tabela sporządzana o godz. 16:00 każdego dnia roboczego, obowiązująca przez cały następny dzień roboczy.

Jako adres do korespondencji pozwani w umowie wskazali: (...)-(...) S., Al. (...). Zgodnie z postanowieniami § 22 umowy pozwani jako kredytobiorcy zobowiązani byli do wskazywania każdorazowo nowego adresu dla doręczeń na terytorium RP. W przypadku, gdyby kredytobiorca nie przebywał pod wskazanym adresem jako adresem dla doręczeń dłużej niż 10 dni zobowiązany jest wskazać adres dla doręczeń w tym okresie bądź udzielić pełnomocnictwa pocztowego i poinformować bank o osobie pełnomocnika. W przypadku niedopełnienia tego obowiązku, korespondencja skierowana pod ostatnio wskazany adres uznawana jest za doręczoną po 7 dniach od daty jej wysłania. W przypadku braku wskazania właściwego adresu, ostatnio wskazany adres dla doręczeń będzie adresem właściwym dla miejsca zamieszkania kredytobiorcy w postępowaniu sądowym.

W dniu 24 listopada 2006 r. pozwani złożyli wniosek o wypłatę kredytu nr (...) zgodnie z zawartą umową kredytu z dnia 22 listopada 2006 r., wskazując jako datę uruchomienia środków dzień 7 lutego 2007 r. Zgodnie z wnioskiem pozwanych kredyt w kwocie 1.000.000 zł na dowolny cel konsumpcyjny miał być uruchomiony na wskazany we wniosku rachunek bankowy w (...) Banku (...) S.A., którego dysponentem była pozwana.

Kredyt nr (...) w kwocie 1.068.887,55 zł stanowiącej równowartość 458.750,02 CHF (przeliczonej po kursie kupna wg Tabeli kursów walut (...) Banku S.A. nr (...) z dnia 6 lutego 2007 r.) został uruchomiony w dniu 7 lutego 2007 r. zgodnie z dyspozycją pozwanych, w tym:

- kwota 1.000.000 zł na wskazany rachunek bankowy pozwanej D. A.,
- kwota 6.432,39 zł na uiszczenie opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego,
- kwota 21.377,75 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia ryzyka utraty wartości nieruchomości,
- kwota 15.000 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia ryzyka utraty pracy
- kwota 5.000 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia OC,
- kwota 20.000 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia na życie,
- kwota 862,40 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych,
- kwota 200 zł tytułem opłaty sądowej od wpisu hipoteki,
- kwota 15 zł tytułem opłaty skarbowej.

Oprocentowanie kredytu udzielonego pozwany w dniu uruchomienia środków zgodnie z ich dyspozycją wynosiło 6,42%. Okres korzystania z kredytu określono datami granicznymi: 7 lutego 2007 r. – 28 lutego 2037 r.

Zawarta przez pozwanych z poprzednikiem prawnym powodowego banku umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 22 listopada 2006 r. zmieniana była zawierającymi kolejno aneksami.

Zgodnie z Aneksiem Nr (...) zawartym w dniu 4 grudnia 2009 r.:

- zmianie uległy postanowienia umowy dotyczące zawartych w § 1 ust. 1-19 definicji umownych,
- § 6 umowy otrzymał nowe brzmienie:

„1. Kredytobiorca zobowiązuje się dokonać w okresie objętym umową spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i odsetkowych w terminach, kwotach i na rachunek wskazany w aktualnym harmonogramie spłat. Harmonogram spłat Kredytobiorca otrzymuje w szczególności po wypłacie kredytu, każdej transzy kredytu zmianie oprocentowania każdorazowo na okres 24 - miesięczny. Zmiana numeru rachunku pomocniczego nie wymaga aneksu do umowy.

2. Jeżeli termin spłaty raty kredytu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, przyjmuje się, że termin spłaty raty upływa następnego dnia roboczego.

3. Wpłaty na rachunek wskazany w aktualnym harmonogramie spłat winny być dokonywane w złotych polskich.

4. Wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF - po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut ustalonego przez Narodowy Bank Polski.

4. Raty spłaty kredytu nie ulegają zawieszeniu w przypadku powołania Kredytobiorcy do służby wojskowej.

5. W przypadku wypłaty kredytu w transzach Bank udziela Kredytobiorcy karencji w spłacie kapitału przez okres wypłaty transz kredytu, nie dłużej jednak niż do czterech miesięcy od daty wypłaty ostatniej transzy kredytu wskazanej w umowie, przy czym karencja kończy się z ostatnim dniem miesiąca, w którym nastąpiło faktyczne uruchomienie środków. W okresie karencji Kredytobiorca obowiązany jest do co miesięcznej spłaty odsetek.

6. W przypadku, gdy Kredytobiorca został objęty Umową grupowego ubezpieczenia na życie Kredytobiorców i jako uprawnionego wskazał Bank, kwota wypłaconego świadczenia w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego zaliczana zostaje na poczet spłaty Kredytu.

7. Sposób i terminy zarachowania spłat określa Regulamin.

8. W zakresie naliczania odsetek przyjmuje się, że rok ma 360 dni natomiast miesiąc 30 dni.”

Nadto strony przewidziały, że opłata za sporządzenie ww. Aneksu w wysokości 1,70% kwoty kredytu pozostałej do spłaty na dzień jego wejścia w życie, zostanie pobrana w trybie podwyższenia salda kredytu. Wysokość opłaty zostanie wyliczona w PLN, wg kursu sprzedaży dewiz CHF do złotego podanego w Bankowej Tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obowiązującej w dniu wejścia w życie aneksu, a następnie doliczona do bieżącego salda kredytu poprzez jej przeliczenie na CHF wg kursu kupna dewiz CHF do złotego podanego w gankowej Tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut, obowiązujących w dniu wejścia w życie aneksu. Bank wyśle harmonogram po dokonaniu powyższej operacji. W przypadku jakichkolwiek zaległości w spłacie zobowiązań wynikających z umowy kredytu, Bank dokona, w dniu wejścia w życie aneksu, ich kapitalizacji poprzez podwyższenie bieżącego salda, na co pozwani wyrazili zgodę.

W dniu 23 czerwca 2010 r. pozwani zawarli z powodowym bankiem Aneks Nr (...), którego przedmiotem było przystąpienie pozwanych do Programu M. (...) wg następujących zasad:

§ 1

1. Oprocentowanie kredytu jest zmienne i na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 3,77 % w skali roku. Kredytobiorca oświadcza, iż jest świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko. Zmiana stopy procentowej będzie miała wpływ na wartość ekspozycji kredytowej oraz na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych lub odsetkowych. Sposób ustalenia oprocentowania określa Umowa.

2. Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia Aneksu wynosi kwotę 936 081,65 złotych polskich (podana kwota nie uwzględnia ryzyka kursowego). Ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania.

3. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania, na dzień sporządzenia Aneksu wynosi 4,51 %. Ostateczna wysokość rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania.

§ 2

1. Bank wyraża zgodę na odroczenie płatności rat kredytu. W okresie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu Kredytobiorca zobowiązany jest do zapłaty rat kredytowych w stałej wysokości 1131,66 CHF.

2. Bank po upływie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu wyliczy sumę kwot wszystkich odroczonych części rat kredytu naliczonych przez bank zgodnie z § 1 ust. 1, przy jednoczesnym podwyższeniu marży banku przez okres 24 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu o 2 punkty procentowe w skali roku i doliczy ją do salda kredytu pozostającego do spłaty, z zastrzeżeniem ust. 4, przy czym saldo kredytu pozostające do spłaty na dzień poprzedzający dodanie odroczonych części rat kredytu jest równe saldu kredytu pomniejszonemu o częściowe płatności rat opisane w § 2 ust. 1, chyba że bank dokona, zgodnie z postanowieniami umowy wznowień ubezpieczeń

w trybie podwyższenia salda, na co kredytobiorca wyraża zgodę. Bank niezwłocznie prześle do kredytobiorcy nowy Harmonogram Spłat.

3. Wysokość należnych rat kredytu w okresie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu wyliczana jest od aktualnego salda zadłużenia pomniejszanego o zapłacone raty kredytowe zgodnie z § 2 ust. 1 zaliczane w całości na poczet spłaty kapitału, przy jednoczesnym podwyższeniu marży Banku o 2,00 punktu procentowego w skali roku.

4. Kredytobiorcy przysługuje prawo do przedterminowej spłaty Kredytu na warunkach określonych w niniejszym Aneksie. W przypadku przedterminowej całkowitej spłaty Kredytu w terminie wcześniejszym niż 24 miesiące od dnia wejścia w życie Aneksu suma odroczonej części rat kredytu naliczone od dnia wejścia w życie Aneksu do dnia całkowitej spłaty Kredytu stanie się wymagalna w dniu całkowitej przedterminowej spłaty Kredytu.

5. Po upływie 24 miesięcy od wejścia w życie Aneksu Kredytobiorcę obowiązywać będą Parametry Kredytu określone dotychczas w Umowie Kredytu z zastrzeżeniem że Bank niezwłocznie powiadomi Kredytobiorcę listem poleconym o nowych Parametrach Kredytu takich jak: Całkowity Koszt Kredytu, Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania, kwota Kredytu.

Strony zgodnie ustalają, że zmiany wynikające z powyższych powiadomień nie wymagają zawarcia Aneksu do Umowy Kredytu.

§3

1. Kredytobiorca uprawniony jest do wcześniejszej spłaty Kredytu, którą Strony określają jako każdą nadpłatę przewyższającą kwotę należną określoną w § 2 ust. 1.

2. Z tytułu wcześniejszej spłaty Bank pobiera opłatę, w wysokości:

- 4,90 % od salda Kredytu pozostającego do spłaty, gdy spłata nastąpiła w okresie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie Aneksu
- 2,45 % od salda Kredytu pozostającego do spłaty, gdy spłata nastąpiła po 12 miesiącach od dnia wejścia w życie Aneksu:
- bez opłaty, gdy spłata nastąpiła po 24 miesiącach od uruchomienia Aneksu.

§4

1. W przypadku jakichkolwiek zaległości w spłacie zobowiązań wynikających z umowy kredytu, Bank dokona, w dniu wejścia w życie Aneksu ich kapitalizacji poprzez podwyższenie bieżącego salda, na co Kredytobiorca wyraża zgodę.

2. Bank dokona, w dniu wejścia w życie Aneksu kapitalizacji naliczonych niezapłaconych do dnia wejścia w życie Aneksu odsetek poprzez podwyższenie bieżącego salda, na co Kredytobiorca wyraża zgodę.

§5

1. Kredytobiorca oświadcza, iż na dzień zawarcia niniejszego Aneksu do Umowy Kredytu nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej zgodnie z Ustawą z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. nr 60, poz. 535, z późn. zm.).

2. Kredytobiorca zobowiązuje się do niezwłocznego poinformowania Banku o złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej zgodnie z Ustawą z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. nr 60, poz. 535, z późn. zm.).

§6

Warunkiem wejścia w życie Aneksu są:

1. podpisanie Aneksu przez obie strony w terminie 2 miesięcy od dnia sporządzenia i odesłanie jednego podpisanego egzemplarza Aneksu do Banku;
2. potwierdzenie przez Kredytobiorcę własnoręcznym podpisem chęci przystąpienia do oferty (...) (druk Banku);
3. podpisanie Oświadczenia o ponoszeniu ryzyka zmiennej stopy oprocentowania i/lub walutowego;

§7

Aneks wchodzi w życie w terminie do 5 dni roboczych od dnia wpływu do Banku i spełnienia warunków wynikających z § 6, o ile podpisany Aneks wpłynął do Banku do dnia 25-tego danego miesiąca, w przeciwnym razie – z pierwszym dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym podpisany Aneks wpłynął do Banku.

§8

Niniejszy Aneks wygasa, jeżeli w terminie 2 miesięcy od dnia sporządzenia nie zostaną spełnione warunki wymienione w § 6.

§9

Po zakończeniu okresu obowiązywania Aneksu, na wniosek kredytobiorcy, okres kredytowania będzie mógł zostać wydłużony do 30 lat, na podstawie odrębnego aneksu, po przeprowadzeniu stosownych analiz zdolności kredytowej.

§10

Postanowienia Aneksu obowiązują przez okres 24 miesięcy. Po upływie ww. okresu Strony związane są postanowieniami umowy, wg stanu na dzień poprzedzający wejście w życie aneksu M. (...).

Na mocy Aneksu Nr (...) zawartego przez strony w dniu 26 września 2012 r. ustanowiono dodatkowe zabezpieczenie spłaty kredytu w postaci umowy cesji wierzytelności z umowy najmu zgodnie z umową cesji wierzytelności nr (...).

Kolejne cztery aneksy zostały zawarte w związku ze składanymi przez pozwanych wnioskami o restrukturyzację zadłużenia z tytułu umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 22 listopada 2006 r. indeksowanego do CHF.

Stosownie do treści Aneksu Nr (...) z dnia 27 września 2012 r. strony postanowiły, że kwota wymagalnych wierzytelności (kapitał, odsetki umowne, odsetki karne, opłaty, prowizje i koszty) na dzień wejścia w życie postanowień niniejszego Aneksu, dopisana zostanie do kapitału niewymagalnego (powiększy kwotę kredytu) i od dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu powiększać będzie podstawę naliczania odsetek umownych. Zasady ustalania oprocentowania, jak również naliczania odsetek ustalone w umowie kredytu nie ulegają zmianie. Jednocześnie bank udzielił pozwany karencji w spłacie rat kapitałowych na okres 6 miesięcy począwszy od 30 września 2012 r. W okresie karencji w spłacie rat kapitałowych pozwani zobowiązali się do regulowania rat odsetkowych zgodnie z aktualnym harmonogramem spłaty. Po upływie okresu karencji w spłacie bank miał sporządzić na zasadach określonych umową kredytu zaktualizowany harmonogram spłaty rat kredytu. Kwoty wymienione w ww. aneksie zostały obliczone w oparciu o kurs sprzedaży CHF (...) Bank S.A z dnia 26 września 2012 r. (§ 1 ust. 1-4). W § 2 ust. 1 i 2 aneksu Nr (...) przewidziano, że oprocentowanie kredytu jest zmienne i w dniu zawarcia Aneksu wynosi 3,47 % w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki referencyjnej 3M LIBOR dla CHF oraz obowiązującej marży banku w wysokości 3,43 %. Warunki zmiany oprocentowania określa umowa kredytu, a pozwani jako kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie spłaty kredytu i akceptują to ryzyko. Zmianą stopy procentowej będzie miała wpływ na wartość ekspozycji oraz na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych lub odsetkowych. Sposób ustalenia oprocentowania określa umowa kredytu.

Zgodnie z § 3 ust. 1-3 ww. aneksu:

- z uwzględnieniem zwiększenia kwoty kapitału kredytu na podstawie § 1 ust. 1 aneksu:

a) całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia Aneksu wynosi 880 012,08 zł, a ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty;

b) RRSO kredytu, na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 3,53 %, a ostateczna jej wysokość uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty;

- kwoty wskazane w ust. 1 zostały obliczone z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu wg stanu na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu;

- po upływie okresu obowiązywania Aneksu, bank ponownie udzieli kredytobiorcom informacji o parametrach określonych w ust. 1, z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu według stanu na dzień sporządzenia informacji.

W § 6 ust. 2 Aneksu Nr (...) strony zastrzegły, że aneks ten nie stanowi odnowienia w rozumieniu art. 506 § 1 k.c., a jego postanowienia nie zwalniają pozwanych z obowiązku spłaty kredytu zgodnie z ich zobowiązaniami wskazanymi w umowie kredytu, z uwzględnieniem jednakże zmian tej umowy dokonanych niniejszym Aneksem.

Stosownie do treści Aneksu zawartego w dniu 20 maja 2013 r. strony potwierdziły, że zaległości pozwanych w spłacie zobowiązań wynikających z umowy kredytu wynoszą 5.051,09 CHF, w tym kapitał 2.210,57 CHF, odsetki 2.833,92 CHF, odsetki karne 6,60 CHF oraz odsetki bieżące i inne koszty. Pozwani jako kredytobiorcy wyrazili zgodę na przystąpienie do restrukturyzacji dotyczącej odroczenia spłaty raty odsetkowej kredytu przez okres 6 miesięcy na następujących zasadach:

§ 1. Postanowienia zmieniające

1. Strony zgodnie postanawiają zmienić na czas określony zasady spłaty kredytu w ten sposób, że Bank udziela Kredytobiorcy na okres 6 (sześciu) miesięcy począwszy od maja 2013r. karencji w spłacie raty odsetkowej. W okresie karencji Kredytobiorca zobowiązany jest do zapłaty miesięcznych rat kapitałowych w wysokości 1250 CHF. Spłaty te będą zaliczane na poczet spłaty kapitału kredytu.

2. Strony zgodnie postanawiają, że odsetki naliczone w okresie karencji wskazanym w ust. 1 oraz zaległe wierzytelności określone w pkt. (ii) Preambuły niniejszego Aneksu, zostaną doliczone do kwoty kapitału kredytu w następujący sposób:

a) odsetki naliczone w okresie karencji wskazanym w ust. 1 – po upływie okresu karencji,

b) zaległe wierzytelności wskazane w pkt (ii) Preambuły – w dniu wejścia w życie Aneksu,

c) odsetki ze stanu bieżącego będą kapitalizowane w dniu wejścia w życie /aneksu.

3. Strony zgodnie postanawiają, że okres spłaty kredytu pozostaje bez zmian.

4. Po upływie okresu karencji bank, uwzględniając wysokość kapitału kredytu pozostającego do spłaty, w tym kapitalizacje dokonane zgodnie z postanowieniami ust. 2 oraz wysokość oprocentowania kredytu, sporządzi na zasadach określonych umową kredytu i wyśle kredytobiorcom zaktualizowany harmonogram spłaty rat.

5. Terminy płatności rat pozostają bez zmian.

§ 2. Oprocentowanie

1. Oprocentowanie kredytu jest zmienne i w dniu zawarcia Aneksu wynosi 3,47 % w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki referencyjnej DBF oraz stałej marży Banku, która wynosi 3,43%. Warunki zmiany oprocentowania określa umowa kredytu.

2. Kredytobiorca oświadcza, iż jest świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie spłaty kredytu i akceptuje to ryzyko. Zmiana stopy procentowej będzie miała wpływ na wartość ekspozycji kredytowej oraz na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych lub odsetkowym. Sposób ustalenia oprocentowania określa umowa kredytu.

Zgodnie z § 3 ust. 1-3 ww. aneksu:

- z uwzględnieniem zwiększenia kwoty kapitału kredytu na podstawie § 1 ust. 1 oraz ust. 2 aneksu: a) całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia Aneksu wynosi 803.334,93 zł, a ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty; b) RRSO kredytu, na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 3,54 %, a ostateczna jej wysokość uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty;

- kwoty wskazane w ust. 1 zostały obliczone z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu wg stanu na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu;

- po upływie okresu obowiązywania Aneksu, bank ponownie udzieli kredytobiorcom informacji o parametrach określonych w ust. 1, z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu według stanu na dzień sporządzenia informacji.

Stosownie do § 4 ust. 3 ww. Aneksu, pozostałe postanowienia umowy kredytu pozostawały bez zmian, w szczególności: terminy oraz okres spłaty rat kredytu, warunki zmiany rocznej stopy oprocentowania kredytu, roczna stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego oraz warunki jej zmiany, koszty upomnień lub wezwań do zapłaty, koszty sądowe i postępowania egzekucyjnego. Jednocześnie w myśl postanowień § 5 ww. Aneksu pozwani jako kredytobiorcy zobowiązali się do: a) przedłożenia w banku potwierdzenia wpłaty do ZUS kwoty 30.000 zł tytułem spłaty zaległości, w terminie 3 miesięcy od podpisania aneksów restrukturyzacyjnych, pod rygorem wypowiedzenia aneksu, b) zawarcia ugody z ZUS na pozostałą kwotę zaległości w terminie 3 miesięcy od podpisania aneksów restrukturyzacyjnych, pod rygorem ich wypowiedzenia. W § 6 ust. 1 ww. Aneksu strony zastrzegły, że aneks ten nie stanowi odnowienia w rozumieniu art. 506 § 1 k.c., a jego postanowienia nie zwalniają pozwanych z obowiązku spłaty kredytu zgodnie z ich zobowiązaniami wskazanymi w umowie kredytu, z uwzględnieniem jednakże zmian tej umowy dokonanych niniejszym Aneksem.

Stosownie do treści Aneksu zawartego w dniu 27 listopada 2013 r. strony potwierdziły, że zaległości pozwanych w spłacie zobowiązań wynikających z umowy kredytu wynoszą 3.547,78 CHF, w tym kapitał 3.522,28 CHF, odsetki karne 25,50 CHF. Pozwani jako kredytobiorcy wyrazili zgodę na przystąpienie do restrukturyzacji wprowadzającej karencję w spłacie 2 rat kapitałowo-odsetkowych oraz indywidualny harmonogram dotyczący odroczenia spłaty raty odsetkowej oraz części raty kapitałowej kredytu przez okres 2 miesięcy na następujących zasadach:

§ 1 Postanowienia zmieniające

1. **Bank udziela Kredytobiorcy karencji na okres 2 (dwóch) miesięcy w spłacie raty kapitałowo - odsetkowej przypadających na 30.11.2013 r. oraz 31.12.2013 r.**

2. **Strony zgodnie postanawiają zmienić na czas określony zasady spłaty kredytu w ten sposób, że Bank udziela Kredytobiorcy na okres 2 (dwóch) miesięcy począwszy od 31.01.2014 r. do 28.02.2014 r., karencji w spłacie odsetek. W okresie karencji Kredytobiorca zobowiązany jest do zapłaty miesięcznych rat kapitałowych w wysokości 350,00 CHF. Spłaty, te będą zaliczane na poczet spłaty kapitału kredytu.**

3. Strony zgodnie postanawiają, że odsetki naliczone w okresie karencji wskazanym w § 1. ust. 1 i 2 oraz zaległe wierzytelności naliczone do dnia wejścia w życie aneksu, zostaną doliczone do kwoty kapitału kredytu w następujący sposób:

a) **odsetki naliczane w okresie trwania karencji spłaty wskazanym w § 1. ust.1 i 2 będą kapitalizowane i będą powiększać kwotę kapitału po zakończeniu okresu karencji, na co Kredytobiorca wyraża zgodę,**

b) **zaległe wierzytelności z tytułu kapitału, odsetek umownych, odsetek karnych , kosztów wymagalnych**

na dzień wejścia w życie aneksu oraz odsetki karne bieżące naliczone do dnia wejścia w życie aneksu - w dniu wejścia w życie Aneksu.

4. Po upływie okresu karencji Bank, uwzględniając wysokość kapitału kredytu pozostającego do spłaty, w tym kapitalizacje dokonane zgodnie z postanowieniami ust. 3, oraz wysokość oprocentowania kredytu, sporządzi na zasadach określonych Umową Kredytu i wyśle Kredytobiorcy zaktualizowany harmonogram spłaty rat.

5. Terminy płatności rat oraz data ostatecznej spłaty kredytu pozostają bez zmian.

§ 2 Oprocentowanie

1. Oprocentowanie kredytu jest zmienne i w dniu zawarcia Aneksu wynosi 3,47% w skali roku. Warunki zmiany oprocentowania określa Umowa Kredytu.

2. Kredytobiorca oświadcza, iż jest świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie spłaty kredytu i akceptuje to ryzyko. Zmiana stopy procentowej będzie miała wpływ na wartość ekspozycji kredytowej oraz na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych lub odsetkowych. Sposób ustalenia oprocentowania określa Umowa Kredytu.

Zgodnie z § 3 ust. 1-3 ww. aneksu:

- z uwzględnieniem zwiększenia kwoty kapitału kredytu na podstawie § 1 ust. 1 : a) całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia Aneksu wynosi 893.614,72 zł, a ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty; b) RRSO kredytu, na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 3,54 %, a ostateczna jej wysokość uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty;

- kwoty wskazane w ust. 1 zostały obliczone z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu wg stanu na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu;

- po upływie okresu obowiązywania Aneksu, bank ponownie udzieli kredytobiorcom informacji o parametrach określonych w ust. 1, z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu według stanu na dzień sporządzenia informacji.

Stosownie do § 4 ust. 3 ww. Aneksu, pozostałe postanowienia umowy kredytu pozostawały bez zmian, w szczególności: terminy oraz okres spłaty rat kredytu, warunki zmiany rocznej stopy oprocentowania kredytu, roczna stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego oraz warunki jej zmiany, koszty upomnień lub wezwań do zapłaty, koszty sądowe i postępowania egzekucyjnego. W § 5 ust. 1 ww. Aneksu strony zastrzegły, że aneks ten nie stanowi odnowienia w rozumieniu art. 506 § 1 k.c., a jego postanowienia nie zwalniają pozwanym z obowiązku spłaty kredytu zgodnie z ich zobowiązaniami wskazanymi w umowie kredytu, z uwzględnieniem jednakże zmian tej umowy dokonanych niniejszym Aneksem. Zgodnie z § 6 ust. 1-3 oraz 6 ww. Aneksu:

- w przypadku braku spłaty części lub całości co najmniej dwóch rat, zgodnie z postanowieniem § 1 ust. 2 Aneksu, Bank, po uprzednim wezwaniu Klienta do uregulowania zaległości i bezskutecznym upływie dodatkowego co najmniej 7 dniowego terminu do uregulowania zaległości, uprawniony będzie do wypowiedzenia postanowień Aneksu z zachowaniem 30 dniowego terminu wypowiedzenia;
- w wypadku wypowiedzenia przez Bank Aneksu z przyczyn wskazanych w ust.1 po upływie okresu wypowiedzenia, Klient obowiązany będzie do zapłaty kwoty odsetek naliczonych od kapitału za cały okres trwania Aneksu, których naliczanie Bank zawiesił na podstawie § 1, ust. 2 Aneksu;
- po upływie okresu wypowiedzenia, Bank sporządzi nowy harmonogram spłat, uwzględniając saldo zadłużenia (kapitału) wg stanu na ostatni dzień okresu wypowiedzenia;
- postanowienia powyższe nie wyłączają ani nie ograniczają możliwości wypowiedzenia Umowy, zgodnie z postanowieniami Umowy.

Stosownie do treści Aneksu zawartego w dniu 30 maja 2014 r. strony potwierdziły, że zaległości pozwanych w spłacie zobowiązań wynikających z umowy kredytu wynoszą 20.305,06 zł, w tym kapitał 8.351,30 zł, odsetki 10.204,55 zł, odsetki karne 61,81 zł i koszty upomnień 1.687,40 zł, wskazując że ww. kwoty zostały przeliczone w oparciu o kurs sprzedaży CHF NBP z dnia zawarcia Aneksu wynoszącego 3,4282 zł. Pozwani jako kredytobiorcy wyrazili zgodę na przystąpienie do restrukturyzacji wprowadzającej indywidualny harmonogram na poniższych zasadach:

§ 1. Postanowienia zmieniające

- 1. Bank udziela Kredytobiorcy karencji na okres 2 (dwóch) miesięcy w spłacie raty kapitałowo-odsetkowej przypadających na 31.05.2014 roku i 30.06.2014 roku.**
- 2. Strony zgodnie postanawiają zmienić na czas określony zasady spłaty kredytu w ten sposób, że Bank udziela Kredytobiorcy na okres 4 (czterech) miesięcy począwszy od 31.07.2014 roku do 31.10.2014 roku karencji w spłacie odsetek i części raty kapitałowej. W okresie karencji Kredytobiorca zobowiązany jest do terminowej zapłaty miesięcznych rat kapitałowych w wysokości stanowiącej równowartość w złotych polskich kwoty 500,00 CHF każda. Spłaty te będą zaliczane na poczet spłaty kapitału kredytu.**
- 3. Strony zgodnie postanawiają, że odsetki naliczone w okresie karencji wskazanych w ust. 1 i ust. 2 oraz zaległe wierzytelności naliczone do dnia wejścia w życie niniejszego Aneksu, zostaną doliczone do kwoty kapitału kredytu w następujący sposób:**
  - a) odsetki naliczone w okresie karencji spłaty wskazanym w ust. 1 i ust. 2 będą kapitalizowane i będą powiększać kwotę kapitału po zakończeniu okresu karencji, na co Kredytobiorca wyraża zgodę;**
  - b) zaległe wierzytelności z tytułu kapitału, odsetek umownych, odsetek karnych, kosztów wymagalnych na dzień wejścia w życie niniejszego Aneksu oraz odsetki bieżące naliczone do dnia wejścia w życie Aneksu zostaną skapitalizowane w dniu wejścia w życie Aneksu, na co Kredytobiorca wyraża zgodę,**
- 4. Po upływie okresu karencji wskazanych w ust. 1 oraz ust. 2, Bank, uwzględniając wysokość kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz wysokość oprocentowania kredytu, sporządzi na zasadach określonych Umową Kredytu i wyśle Kredytobiorcy zaktualizowany harmonogram spłaty rat.**
- 5. Terminy płatności rat, okres spłaty oraz data ostatecznej spłaty kredytu pozostają bez zmian.**

§ 2. Oprocentowanie

1. Oprocentowanie kredytu jest zmienne i w dniu zawarcia Aneksu wynosi 3,47% w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki DBF oraz stałej marży Banku, która wynosi 3,43%. Warunki zmiany oprocentowania określa Umowa Kredytu.

2. Kredytobiorca oświadcza, iż jest świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie spłaty kredytu i akceptuje to ryzyko. Zmiana stopy procentowej będzie miała wpływ na wartość ekspozycji kredytowej oraz na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych lub odsetkowych. Sposób ustalenia oprocentowania określa Umowa Kredytu.

Zgodnie z § 3 ust. 1-3 ww. aneksu:

- z uwzględnieniem zwiększenia kwoty kapitału kredytu na podstawie § 1 ust. 3 : a) całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia Aneksu wynosi 799.019,42 zł (podana kwota nie uwzględnia ryzyka kursowego), a ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty; b) RRSO kredytu, na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu wynosi 3,54 %, a ostateczna jej wysokość uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie spłaty;

- kwoty wskazane w ust. 1 zostały obliczone z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu wg stanu na dzień sporządzenia niniejszego Aneksu oraz w oparciu o kurs sprzedaży CHF NBP z dnia 30.05.2014 roku w wysokości 3,4282 zł;

- po upływie okresu obowiązywania Aneksu, bank ponownie udzieli kredytobiorcom informacji o parametrach określonych w ust. 1, z uwzględnieniem wysokości kapitału kredytu według stanu na dzień sporządzenia informacji.

Stosownie do § 4 ust. 4 ww. Aneksu, pozostałe postanowienia umowy kredytu pozostawały bez zmian, w szczególności: terminy oraz okres spłaty rat kredytu, warunki zmiany rocznej stopy oprocentowania kredytu, roczna stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego oraz warunki jej zmiany, koszty upomnień lub wezwań do zapłaty, koszty sądowe i postępowania egzekucyjnego.

W § 6 ust. 1 ww. Aneksu strony zastrzegły, że aneks ten nie stanowi odnowienia w rozumieniu art. 506 § 1 k.c., a jego postanowienia nie zwalniają pozwanych z obowiązku spłaty kredytu zgodnie z ich zobowiązaniami wskazanymi w umowie kredytu, z uwzględnieniem jednakże zmian tej umowy dokonanych niniejszym Aneksem. Zgodnie z § 5 ust. 1-3 oraz 6 ww. Aneksu:

- w przypadku braku spłaty części lub całości co najmniej dwóch rat, zgodnie z postanowieniem § 1 ust. 2 Aneksu, Bank, po uprzednim wezwaniu Klienta do uregulowania zaległości i bezskutecznym upływie dodatkowego co najmniej 7 dniowego terminu do uregulowania zaległości, uprawniony będzie do wypowiedzenia postanowień Aneksu z zachowaniem 30 dniowego terminu wypowiedzenia;

- w wypadku wypowiedzenia przez Bank Aneksu z przyczyn wskazanych w ust.1 po upływie okresu wypowiedzenia, Klient obowiązany będzie do zapłaty kwoty odsetek naliczonych od kapitału za cały okres trwania Aneksu, których naliczanie Bank zawiesił na podstawie § 1, ust. 2 Aneksu;

- po upływie okresu wypowiedzenia, Bank sporządzi nowy harmonogram spłat, uwzględniając saldo zadłużenia (kapitału) wg stanu na ostatni dzień okresu wypowiedzenia;

- postanowienia powyższe nie wyłączają ani nie ograniczają możliwości wypowiedzenia Umowy, zgodnie z postanowieniami Umowy.

Pozwani w trak.c.ie obowiązywania umowy nie mieli wiedzy, jaka będzie wysokość przyszłych rat wyrażonych w walucie polskiej, gdyż kurs sprzedaży waluty ustalał bank. Początkowo kredytobiorcy spłacali raty kredytu w walucie

polskiej zgodnie z postanowieniami umownymi. Jednakże ze względu na utratę płynności finansowej w okresie kredytowania powstała po stronie pozwanych zaległość z tytułu spłaty zobowiązań. W okresie spłaty cena waluty franka szwajcarskiego sukcesywnie wzrastała, zarówno w Tabeli walut obowiązującej w pozwanym banku, jak i na światowym rynku walut. W porównaniu z ceną w dacie podpisania umowy kredytu hipotecznego nr (...) wartość CHF wzrosła niemal dwukrotnie. Wspomniany wzrost ceny franka szwajcarskiego miał relatywne przełożenie na wysokość spłacanych przez kredytobiorców rat – o ile początkowo rata wynosiła około 5.000 zł, o tyle w późniejszym okresie wzrosła do 7.000-8.000 zł.

W związku z powstaniem zaległości w spłacie kredytu hipotecznego nr (...), (...) Bank S.A. z siedzibą w W. pismami z dnia 9 czerwca 2015 r. wypowiedział pozwanym umowę kredytu z dnia 22 listopada 2006 r. z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, wskazując że w następnym dniu po upływie okresu wypowiedzenia całość środków kredytowych wraz z odsetkami i kosztami staje się wymagalna i podlega natychmiastowemu zwrotowi na wskazany rachunek bankowy. Jednocześnie bank poinformował pozwanych, że rozważy możliwość cofnięcia wypowiedzenia w przypadku uregulowania w okresie wypowiedzenia całości zaległych należności w łącznej wysokości 19.264,60 CHF i 690 zł obejmujących:

- równowartość w złotych kwoty 9.862,71 CHF tytułem należności kapitałowej,
- równowartość w złotych kwoty 9.257,47 CHF tytułem odsetek umownych,
- równowartość w złotych kwoty 144,42 CHF tytułem odsetek podwyższonych za opóźnienie, w tym odsetki wymagalne naliczone do dnia 8 czerwca 2015 r.,
- kwotę 690 zł tytułem kosztów za czynności banku zgodnie z Tabelą prowizji i opłat.

Powyższa korespondencja została skierowana do obu pozwanych na następujące adresy:

a) (...)-(...) S., ul. (...) (adres lokalu stanowiącego własność pozwanej D. A., w którym mieściła się siedziba jej Kancelarii Notarialnej), gdzie została doręczona w dniu 15 czerwca 2015 r. do rąk pracownika,

b) (...)-(...) S., ul. (...) (nowy adres siedziby Kancelarii Notarialnej pozwanej), gdzie została doręczona w dniu 15 czerwca 2015 r. do rąk pracownika,

c) (...)-(...) S., al. (...) (adres zameldowania pozwanych na pobyt stały), gdzie przesyłki pomimo dwukrotnego awizowania nie zostały podjęte, w związku z czym zwrócono je do nadawcy.

W związku z wypowiedzeniem umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 22 listopada 2006 r. i postawieniem całej należności w stan wymagalności powodowy bank pismami z dnia 21 sierpnia 2015 r. wezwał pozwanych do zapłaty na wskazany rachunek bankowy w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania całości należności w kwocie łącznej 2.253.924,59 zł obejmującej :

- kwotę 2.190.079,66 zł tytułem należności kapitałowej,
- kwotę 45.077,48 zł tytułem odsetek umownych,
- kwotę 17.962,45 zł tytułem odsetek podwyższonych za opóźnienie, zawierająca wymagalne odsetki za poprzednie okresy rozliczeniowe oraz odsetki prognozowane na koniec bieżącego miesiąca, naliczone wg podwyższonej stopy procentowej do dnia spłaty zaległości wg 10% p.a.,
- 805 zł tytułem kosztów za czynności banku zgodnie z Tabelą prowizji i opłat.

Powyższa korespondencja została skierowana do obu pozwanych na następujące adresy:

a) (...)-(...) S., ul. (...) (adres lokalu stanowiącego własność pozwanej D. A., w którym mieściła się siedziba jej Kancelarii Notarialnej), gdzie została doręczona w dniu 28 sierpnia 2015 r. do rąk pracownika,

b) (...)-(...) S., ul. (...) (nowy adres siedziby Kancelarii Notarialnej pozwanej), gdzie została doręczona w dniu 28 sierpnia 2015 r. do rąk pracownika,

c) (...)-(...) S., al. (...) (adres zameldowania pozwanych na pobyt stały), gdzie przesyłki pomimo dwukrotnego awizowania nie zostały podjęte, w związku z czym zwrócono je do nadawcy w dniu 12 września 2015 r.,

d) (...)-(...) S., al. (...) (adres zameldowania pozwanych na pobyt stały), gdzie przesyłki pomimo dwukrotnego awizowania nie zostały podjęte, w związku z czym zwrócono je do nadawcy w dniu 12 września 2015 r.

Według stanu na dzień 24 września 2015 r. w księgach (...) Bank S.A. w W. figurowało wymagalne zadłużenie D. A. i P. P. (1) z tytułu umowy kredytu nr (...) z dnia 22 listopada 2006 r. wraz z późniejszymi zmianami w wysokości 2.274.000,32 zł.

Umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 22 listopada 2006 r. nie była pierwszą umową kredytową zawartą przez pozwanych z instytucją finansową. W dniu 4 sierpnia 2006 r. pozwani zawarli z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu mieszkaniowego (...) Nr (...) spłacanego w ratach annuitetowych, udzielonego w walucie wymiennej. Na podstawie tej umowy (...) S.A. w W. pozostawiła do dyspozycji pozwanych kredyt w kwocie 96.950 CHF na zakup lokalu mieszkalnego położonego w M. przy ul. (...) z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb własnych. Kredyt ten został spłacony przez pozwanych w całości.

Pozwani jako kupujący w dniu 9 maja 2007 r. zawarli ze S. O. jako sprzedającym przedwstępną umowę sprzedaży niezabudowanej nieruchomości rolnej stanowiącej działki numer (...) położonych w miejscowości D., gmina D.. Strony ustaliły cenę na kwotę 2.600.000,00 zł. W dniu podpisania umowy przedwstępnej sprzedający pokwitował od kupujących odbiór kwoty w wysokości 100.000 zł. Resztę kwoty pozwani zobowiązali się solidarnie zapłacić S. O. w następujący sposób:

- kwotę w wysokości 680.000,00 zł pochodzącą ze środków własnych w terminie jednego dnia roboczego od dnia podpisania warunkowej umowy sprzedaży,
- kwotę w wysokości 1.820.000,00 zł pochodzącą z kredytu bankowego udzielonego przez (...) Bank S.A. z siedzibą w , w terminie pięciu dni roboczych licząc od dnia podpisania umowy przeniesienia.

Środki pieniężne na pokrycie części wkładu własnego na poczet ceny zakupu ww. nieruchomości w kwocie 600.000 zł pozwani pozyskali z kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 22 listopada 2006 r. udzielonego przez poprzednika prawnego powodowego banku.

W dniu 19 czerwca 2007 r. pomiędzy pozwanymi a (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (obecnie (...) Spółka Akcyjna) została zawarta umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF. Celem tego kredytu był zakup niezabudowanych działek gruntu numer (...) położonych w miejscowości D. gmina D.. Kwota kredytu wynosiła 1.820.000,00 zł, a walutą waloryzacja kredytu był frank szwajcarski. Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 11 czerwca 2007 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 802.893,94 CHF.

W dniu 21 czerwca 2007 r. pozwani zawarli ze S. O. jako sprzedającym warunkową umowę sprzedaży niezabudowanej nieruchomości rolnej stanowiącej działki numer (...) położonych w miejscowości D., gmina D.. Cenę strony ustaliły na kwotę 2.600.000,00 zł, z czego kwota w wysokości 100.000,00 zł tytułem zadatku została już przez powodów zapłacona w dniu podpisania przedwstępnej umowy sprzedaży. Resztę ceny w kwocie 2.500.000,00 zł powodowie zobowiązali się solidarnie zapłacić sprzedającemu przelewem na wskazany przez niego rachunek bankowy w ten sposób, że: kwotę w wysokości 680.000,00 zł pochodzącą ze środków własnych powodowie zobowiązują się zapłacić

w terminie do dnia 25 czerwca 2007 roku, kwotę w wysokości 1.820.000,00 zł pochodzącą z kredytu bankowego udzielonego przez (...) Bank S.A. z siedzibą w W. Oddział Bankowości Detalicznej w Ł. (...), na podstawie umowy numer (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, z dnia 19 czerwca 2007 roku, w terminie pięciu dni roboczych licząc od dnia podpisania umowy przeniesienia.

Strony zobowiązały się do zawarcia umowy przeniesienia własności nieruchomości w terminie siedmiu dni po upływie jednomiesięcznego terminu przewidzianego w art. 598 § 2 Kodeksu cywilnego dla wykonania prawa pierwokupu lub po uzyskaniu decyzji Agencji Nieruchomości Rolnych o rezygnacji z tego prawa.

Nadto pozwani jako kupujący w dniu 21 czerwca 2007 r. zawarli ze S. O. jako sprzedającym umowę przeniesienia i ustanowienia hipoteki mocą, której S. O. przeniósł na powodów prawo własności niezabudowanej nieruchomości rolnej stanowiącej działki numer (...) położonych w miejscowości D., gmina D..

W 2008 roku pozwani uzyskali w (...) Bank S.A. kredyt w kwocie 1.200.000 zł, waloryzowany do CHF na zakup kancelarii notarialnej. Pozwani nie spłacili tego kredytu, w związku z czym toczy się postępowanie sądowe.

W dniu 28 kwietnia 2008 r. pozwani złożyli wniosek o wydanie decyzji o warunkach zabudowy dla działek nr (...) w D., a w dniu 15 lutego 2010 r. uzyskali decyzję o warunkach zabudowy dla inwestycji polegającej na budowie osiedla domów jednorodzinnych w zabudowie wolnostojącej, obejmującego 48 budynków, budowę drogi osiedlowej oraz infrastruktury technicznej (sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, elektroenergetycznej, trafostacji, przyłączy wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych i elektroenergetycznych) oraz zbiorników retencyjnych na wody opadowe na tych działkach.

W październiku 2011 r. na zlecenie pozwanych opracowana została przez Biuro (...) w D. Koncepcja architektoniczna Osiedle (...) w D. Gmina D. ul. (...) działki nr (...).

W 2012 lub 2013 r. działki nr (...) w D. stanowiące własność pozwanych zostały podzielone geodezyjnie. Do tej pory nie zostały dla nich ustalone plany zagospodarowania przestrzennego. Nie były i nie są na nich prowadzone jakiegokolwiek prace inwestycyjne, w tym prace budowlane.

Pozwani traktowali zakup tych działek przede wszystkim jako inwestycję dla zabezpieczenia spokojnej egzystencji po zakończeniu aktywności zawodowej i jako lokatę kapitału na przyszłość. Dopuszczali możliwość ich odsprzedaży na wypadek utraty płynności finansowej w związku z zaciąganiem zobowiązaniami kredytowymi.

Pozwana D. A. od dnia 22 maja 2012 r. zameldowana jest na pobyt stały w S. przy Al. (...). Do lipca 2007 r. Aleja (...) w S. nosiła nazwę Aleja (...). Kancelaria Notarialna pozwanej od 2011 r. prowadzona była pod adresem: (...)-(...) S., ul. (...). Wcześniej działalność notarialną pozwana wykonywała w Kancelarii Notarialnej, która siedzibę swoją miała przy ul. (...) w S.. Żaden z pracowników prowadzonej przez pozwaną Kancelarii Notarialnej nie był upoważniony do odbioru jej prywatnej korespondencji. Korespondencja kierowana do pozwanej z Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie, a zawierająca odpis pozwu wraz z nakazem zapłaty w elektronicznym postępowaniu nakazowym wydanym w niniejszej sprawie w dniu 23 października 2015 r. została doręczona w dniu 28 października 2015 r. na adres Kancelarii Notarialnej przy ul. (...), prowadzonej przez pozwaną, do rąk jej pracownika A. S., która korespondencję tę przekazała pozwanej w dniu 3 grudnia 2015 r.

Powyższe ustalenia faktyczne poczynione zostały w oparciu o wszystkie zgłoszone przez strony dowody, przede wszystkim na dokumentacji złożonej przez obie strony procesu. Żadna ze stron nie kwestionowała dowodów z dokumentów co do ich treści, także Sąd Okręgowy nie dopatrywał się okoliczności które podważałyby ich wiarygodność. Dokumenty niewymienione przez Sąd Okręgowy jako podstawa ustaleń faktycznych były jego zdaniem pozbawione mocy dowodowej dla ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. W taki sposób Sąd Okręgowy ocenił m.in. dokumenty załączone do odpowiedzi na pozew (k. 236-285) oraz do pism procesowych powodowego banku (k. 425-465, 472-483, 485-486, 541-564).

Z tych samych względów Sąd Okręgowy uznał, iż niewielką mocą dowodową przez pryzmat okoliczności istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia cechowały się zeznania świadka W. B. (k. 530-531). Z relacji świadka bezspornie wynikało, iż nie ma on żadnej wiedzy o okolicznościach związanych z tą konkretną umową kredytu, jaką pozwani zawarli z powodowym bankiem, a jego rola przy zawarciu umowy sprowadzała się wyłącznie do czynności strictly technicznych. Świadek nie kojarzył pozwanych i nie orientował się w szczegółach niniejszego sporu. Sąd Okręgowy dał za to w całości wiarę zeznaniom pozwanych. Bank nie przedstawił jakichkolwiek dowodów świadczących o tym, aby zeznania pozwanych należało uznać za niewiarygodne. Biorąc pod uwagę ostateczny kierunek oraz podstawę prawną rozstrzygnięcia, przeprowadzony w sprawie dowód z opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów dr M. G. okazał się nieprzydatny do poczynienia istotnych w sprawie ustaleń faktycznych.

Dokonując oceny prawnej tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy uznał powództwo główne za w całości bezpodstawne, a ewentualne za w całości uzasadnione.

Sąd Okręgowy zważył, że w dacie zawarcia spornej umowy kredytu pozwana prowadziła działalność gospodarczą w formie kancelarii notarialnej, zaś pozwany jako przedsiębiorca na rynku obrotu samochodami oraz w zakresie usług związanych z produkcją mebli. Żadne z nich nie trudniło się ani w tym czasie, ani później obrotem nieruchomościami czy inwestycjami związanymi z budową domów. Powodowy bank nie zdołał wykazać, aby sporna czynność prawna (zawarcie umowy kredytu hipotecznego nr (...)) pozostawała w bezpośrednim związku z działalnością gospodarczą, jaką wykonywała pozwana i pozwany w dacie zawarcia umowy. Wszak literalnie wskazano w treści umowy z dnia 22 listopada 2006 r., że zawarto ją w celach konsumpcyjnych (§ 2 ust. 4 lit. a-e umowy, k. 119v – 1.000.000 zł na dowolny cel konsumpcyjny, a pozostała kwota na pokrycie kosztów związanych z ubezpieczeniem oraz opłatą sądową w związku z ustanowieniem hipoteki). Co prawda powodowy bank zasadnie podnosił, że środki uzyskane z ww. kredytu pozwani przeznaczali w 2007 r. na wkład własny w związku ze zrealizowaną inwestycją zakupu nieruchomości rolnej, niemniej wbrew odmiennej ocenie fakt ten nie miał żadnego wpływu na to, jaki charakter sporna czynność prawna miała w momencie, gdy ją zawierano (wg stanu na listopad 2006 r.). Jedynie zaś stan, który istniał w powyższej chwili, kiedy, co już wskazano, powód spełnił przesłanki art. 22¹ k.c., może decydować o tym, czy osobie fizycznej, jaka zawiera umowę, przysługuje przymiot konsumenta (patrz: red. prof. dr hab. M. Gutowski. Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1 - 449¹¹ Wydanie 1. 2016 r., art. 22¹ pkt 5, Legalis; red. dr B. Kaczmarek - Templin, red. prof. UO dr hab. P. Stec, red. prof. UO dr hab. D. Szostek. Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz. Wydanie 1. 2014 r., art. 22¹ pkt 6). Istotne jest również w tym kontekście to, że poprzednik prawny powodowego banku nie traktował pozwanych jako przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą (w tym deweloperską), skoro w odpowiedzi na złożony przez nich wniosek zaoferował im produkt dedykowany klientom indywidualnym. Bank nie przedstawił pozwany oferty zawarcia umowy kredytu inwestycyjnego, który byłby właściwy dla prowadzenia działalności deweloperskiej.

Sąd Okręgowy wskazał, że w kontekście zeznań pozwanych nie budzi wątpliwości, że środki uzyskane z kredytu udzielonego przez poprzednika prawnego powodowego banku przeznaczali na zakupu nieruchomości rolnej w celu zaspokojenia swoich i rodziny potrzeb osobistych (zabezpieczenie majątkowe na przyszłość, zabezpieczenie emerytalne), a nie w celach związanych z przygotowaniem przedmiotu działalności gospodarczej, tj. zakupu tej samej nieruchomości w celach (hipotetycznie) zarobku na inwestycjach deweloperskich. W swoich zeznaniach pozwani spójnie wskazywali, że nie mieli sprecyzowanego planu, zakup nieruchomości traktowali jako lokatę kapitału, nie planowali w najbliższej przyszłości wybudowania osiedla domków jednorodzinnych, a konkretyzacja planów co do tego, jak tą rzeczoną nieruchomością została odłożona na odległą o kilkanaście lat przyszłość. Pozwany wskazał, że zakup nieruchomości w D. traktowali także jako formę zabezpieczenia na wypadek mogących pojawić się w przyszłości problemów z płynnością finansową i spłatą kredytów, w tym kredytu zaciągniętego w (...) Bank S.A. w K.. W takim przypadku zamierzali zbyć nieruchomość, aby pozyskać środki na spłatę zobowiązań kredytowych.

W kontekście powyższego Sąd Okręgowy podzielił konstatację pozwanych, iż działań w postaci złożenia wniosku o ustalenie warunków zabudowy (i to rok po nabyciu nieruchomości) nie można uznać za wystarczające dla ustalenia, aby pozwani w dacie zawierania umowy kredytowej nr (...) już prowadzili działalność gospodarczą z wykorzystaniem

nieruchomości w D. - w sposób ciągły i zorganizowany. Powodowy bank nie zdołał wykazać, aby na moment zawarcia spornej umowy kredytowej z dnia 22 listopada 2006 r. pozwani mieli plany wykorzystania tej nieruchomości, jednocześnie, zarobkowego, w sposób zorganizowany i w sposób ciągły. Żadne z pozwanych nie dokonało stosownych zmian we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej polegających na rozszerzeniu podklasy PKD - ani na moment zawarcia umowy kredytowej, ani później. Zgodzić należy się z pozwanymi, że ewentualnie planowany przez nich zakup nieruchomości w celach gospodarczych mógł stanowić czynności przygotowawcze do komercyjnego wykorzystania nieruchomości w przyszłości, ale w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszym nie pozbawiał ich statusu konsumentów w relacjach z poprzednikiem prawnym powodowego banku.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że podjęcie czynności zmierzających bezpośrednio do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej (czynności przygotowawczych) może stanowić o jej wykonywaniu jedynie wówczas, gdy w ich następstwie doszło do faktycznego jej uruchomienia (por. wyrok SN z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05; wyrok SN z dnia 23 marca 2006 r., I UK 220/05; wyrok SN z dnia 18 października 2011 r., II UK 51/11), a z taką sytuacją nie mamy do czynienia w poddanej rozstrzygnięciu Sądu sprawie. Fakt złożenia wniosku o wydanie warunków zabudowy dla określonej inwestycji a priori nie musi pozostawać w bezpośrednim związku z planowaną inwestycją deweloperską osoby składającej wniosek. Trafnie argumentowali pozwani, że taka decyzja może zostać uzyskana przez właściciela nieruchomości w celu uatrakcyjnienia oferty sprzedaży samych działek. Innymi słowy właściciel nieruchomości może dążyć do uzyskania decyzji WZ po prostu w celu osiągnięcia zysku na odsprzedaży nabytej nieruchomości. Zamiar uzyskania zarobku na sprzedaży nieruchomości z zyskiem (nawet po wydzieleniu działek i ich przekształceniu w grunty budowlane) nie stanowi o tym, że taka działalność ma charakter działalności gospodarczej w sensie normatywnym. Pozwani co prawda złożyli wniosek o warunki zabudowy i uzyskali koncepcję architektoniczną dla nieruchomości w D., ale nie jest to wystarczające dla ustalenia, że planowali na nieruchomości tej zrealizować przedsięwzięcie deweloperskie i z takim zamiarem umowę kredytu nr (...) z poprzednikiem prawnym powodowego banku zawarli. W toku niniejszego postępowania nie zostało wykazane, aby pozwani podjęli dalsze skonkretyzowane działania zmierzające do realizacji takiego celu (np. pozyskanie środków niezbędnych do wzniesienia osiedla domków jednorodzinnych albo pozyskanie inwestora). Poza geodezyjnym wyodrębnieniem działek, uzyskaniem decyzji WZ i koncepcji architektonicznej dla ww. nieruchomości pozwani od 2007 r. nie zrealizowali na tej nieruchomości żadnego przedsięwzięcia, w tym o charakterze deweloperskim. Przekonujący jest argument pozwanych, że wszelkie ich działania, mające na celu sprzedaż działek, inwestycję w nie, należy rozpatrywać w kontekście poszukiwania sposobu zabezpieczenia spokojnej przyszłości, a poczynając od 2012 r. (kiedy pozwani zaczęli borykać się z problemami ze spłatą zobowiązań) także środków na spłatę zadłużeń kredytowych, nie zaś w kontekście planowanych działań zarobkowych o charakterze zorganizowanym i ciągłym. W kontekście powyższego za logiczny uznać należy wywód pozwanych, że gdyby faktycznie planowali profesjonalny obrót czy wykorzystanie przedmiotowej nieruchomości, to wpis w ich ewidencjach działalności gospodarczych poszerzony zostałby o podklasy: 68.10.Z (Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek), 41.10.Z (Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków) lub 41.20.Z (Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych), a okoliczności w tym zakresie nie zostały wykazane.

Analizując orzecznictwo TSUE Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że pojęcie konsumenta w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13/EWG ma charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji. W przepisach dyrektywy 93/13/EWG nie wprowadzono żadnego dodatkowego kryterium dla ustalenia statusu konsumenta. Tym samym jej zakres stosowania nie jest ograniczony przez kryterium wiedzy, czy zaangażowania konsumenta. Powołując się na dotychczasowe orzecznictwo Trybunału należy stwierdzić, że gdyby posiadanie statusu konsumenta miało zależeć od wiedzy, względnie umiejętności i informacji, jakie strona umowy posiada w danej dziedzinie, a nie od okoliczności, że zawarta przez nią umowa ma na celu zaspokojenie jej osobistych potrzeb lub też nie ma takiego celu, oznaczałoby to odwołanie się do subiektywnej sytuacji tego kontrahenta. Tymczasem, zgodnie z orzecznictwem TSUE, możliwość przyznania danej osobie statusu konsumenta należy analizować, odwołując się jedynie do pozycji zajmowanej przez daną osobę w ramach określonej umowy, z uwzględnieniem natury i celu tej umowy. W szczególności osoby wykonujące zawód prawniczy (np. sędzia) pozbawieni byłiby ochrony w ramach różnych obszarów obrotu prawnego dotyczącego ich

życia prywatnego. Nawet jeżeli poziom wiedzy danego kredytobiorcy może być porównywalny do tego, którym dysponuje kredytodawca, nie zmienia to faktu, że możliwości negocjacyjne takiej osoby fizycznej w stosunku do osoby wykonującej profesjonalnie dane czynności nie są takie same.

Ustosunkowując się do zarzutów powoda, zgodnie z którymi pozwana D. A. będąc notariuszem posiadała dostateczną wiedzę odnośnie prawnych aspektów zakupu nieruchomości oraz konstrukcji umów kredytowych, w tym dotyczących kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF, Sąd Okręgowy wskazał, że Trybunał Sprawiedliwości UE 3 września 2015 r. wydał wyrok (C-110/14), w którym wypowiedział się w kwestii tego, kto może korzystać z przepisów chroniących konsumenta. W sprawie poddanej ocenie TSUE, adwokat zawarł umowę kredytu, a zabezpieczeniem kredytu była nieruchomość wykorzystywana na cele działalności zawodowej adwokata. Ze względu na tę słabszą pozycję jednej ze stron art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi, że nieuczciwe warunki nie wiążą konsumenta. Jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia ustanowionej w umowie równowagi formalnej między prawami i obowiązkami stron równowagą rzeczywistą, pozwalającą na przywrócenie równości tych stron. Należy jednocześnie przypomnieć, że jedna i ta sama osoba może występować w charakterze konsumenta w ramach określonych czynności, a w charakterze przedsiębiorcy w ramach innych. Pojęcie konsumenta ma charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji. TSUE wskazał, że nie można wykluczyć możliwości zakwalifikowania adwokata jako konsumenta, gdy adwokat ten działa w celach niemieszczących się w zakresie jego działalności zawodowej. Adwokat zawierający z osobą fizyczną lub prawną działającą w ramach jej działalności zawodowej umowę, która – w szczególności ze względu na brak związku z działalnością kancelarii tego adwokata – nie jest związana z wykonywaniem zawodu adwokata, znajduje się bowiem względem owej osoby na słabszej pozycji, opisanej w pkt 18 niniejszego wyroku. W takim przypadku, choćby uznane zostało, że adwokat reprezentuje wysoki poziom wiedzy fachowej, nie będzie to uzasadniać przyjęcia domniemania, iż nie jest on słabszą stroną w stosunku zawierany z przedsiębiorcą. Jak już przypomniano w pkt 18 niniejszego wyroku, słabsza pozycja konsumenta wobec przedsiębiorcy, której zaradzić ma wprowadzony przez dyrektywę 93/13 reżim ochronny, dotyczy bowiem zarówno stopnia poinformowania konsumenta, jak i jego siły przetargowej w obliczu sformułowanych z góry przez przedsiębiorcę warunków, na których treść tenże konsument nie może mieć wpływu. W kontekście powyższego zarzut profesjonalnego charakteru działalności wykonywanej przez pozwaną oraz jej wyższa niż przeciętnie świadomość prawna, pozostają bez wpływu na ocenę pozwanych jako konsumentów. Bezspornym jest, że notariusz legitymujący się wykształceniem prawniczym może dysponować wyższą niż przeciętna wiedzą prawniczą, ewentualnie związaną z obrotem nieruchomościami, ale nie wiedzą ekonomiczną w stopniu pozwalającym na ocenę umowy kredytowej pod kątem klauzul abuzywnych itp. Nadto legitymowanie się określonym wykształceniem w żaden sposób nie wpływa na pozycję negocjacyjną kredytobiorcy. Powodowy bank podnosząc zarzuty w tym zakresie nie przedstawił jednak żadnej merytorycznej argumentacji.

Sąd Okręgowy zwrócił także uwagę, że ustawodawca od 1 czerwca 2020 r. wprowadził zmianę w zakresie objęcia ochroną wynikającą z przepisów konsumenckich także przedsiębiorców będących osobami fizycznymi, jeżeli zawierają umowę bezpośrednio nie związaną z charakterem ich działalności (wpisanym do CEIDG). Mianowicie do ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta został dodany nowy przepis - art. 38a w brzmieniu: Przepisy dotyczące konsumenta zawarte w niniejszym rozdziale stosuje się do osoby fizycznej zawierającej umowę bezpośrednio związaną z jej działalnością gospodarczą, gdy z treści tej umowy wynika, że nie posiada ona dla tej osoby charakteru zawodowego, wynikającego w szczególności z przedmiotu wykonywanej przez nią działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Przepis ten nie ma zastosowanie do umów zawieranych przed dniem wejścia w życie ustawy, ale z całą pewnością pokazuje, iż kierunek interpretacji przepisu art. 22¹ k.c. obrany przez pozwanych w przedmiotowej sprawie jest słuszny. Przedsiębiorca może obecnie korzystać z ochrony przewidzianej przepisami dotyczącymi konsumenta zawartymi w art. 385¹ - 385³ kodeksu cywilnego, które dotyczą niedozwolonych postanowień umownych.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy ustalił że pozwani zawierając z powodowym bankiem umowę kredytu nr (...) posiadali status konsumentów, a strona powodowa nie przedstawiła dowodów na rzekomy fakt zawarcia

umowy kredytowej w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej, w szczególności działalności deweloperskiej pozwanych. Linia argumentacyjna powodowego banku w całości opierała się na argumentacji przedstawionej w nieprawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 28 września 2020 r. w sprawie I C 282/17, który jednak został zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w sprawie I ACa 599/20, m.in. z uwagi na odmienną ocenę poglądu co do statusu pozwanych D. A. i P. P. (1) jako przedsiębiorców.

Dokonane w sprawie ustalenia doprowadziły Sąd Okręgowy do konkluzji, że zawarte w umowie postanowienia określające sposoby wyliczenia kwoty kredytu podlegającej spłacie i wysokości jego rat są abuzywne, a tym samym nie można uznać ich za wiążące, co skutkowało uznaniem nieważności umowy ex tunc, gdyż zakwestionowane przez pozwanych postanowienia określały główne świadczenia stron, a wyeliminowanie ich z umowy, czyni taką niemożliwą do wykonania.

Sąd Okręgowy dokonał oceny zasadności zarzutu nieważności umowy podnoszonego przez pozwanych, w kontekście naruszenia normy art. 69 ust. 1 prawa bankowego, którego w efekcie nie podzielili. Rozstrzygając o nieważności umowy w oparciu o przywołany przepis, mając świadomość różnego zapatrywania doktryny i orzecznictwa, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że umowa zawarta przez strony jest umową kredytu stanowiącą jedną z wykształconych w obrocie odmian takiej umowy. Dokonując zatem oceny zastosowania w umowie stron samego mechanizmu waloryzacji przy przyjęciu wykładni art. 385¹ § 1 k.c. w zgodzie z dyrektywą 93/13 Sąd podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. o sygn. I CSK 1049/14, w którego uzasadnieniu opisano konstrukcję i dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego. W szczególności Sąd Najwyższy uznał, że jest to umowa na podstawie której „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku, mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant” (tak m.in. wyrok SN z 19 marca 2015 r., sygn. IV CSK 362/14, wyrok SN z 14 lipca 2017 r., sygn. II CSK 803/16, z 27 lutego 2019 r., sygn. II CSK 19/18, wyrok SN z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17). Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy nie znalazł w spornej umowie sprzeczności z art. 69 ustawy Prawo bankowe. w ramach swobody umów strony mogą wprowadzać rozwiązania całkowicie nowe, dlatego samo ustalenie wysokości świadczenia pozwanych w odniesieniu do wartości franka szwajcarskiego mieściło się w granicach swobody umów wyrażonych w art. 353¹ k.c. W umowie stron, jak i w sporządzonych aneksach do umowy, a także w Regulaminie banku, określone są zasady i sposób indeksacji, a zatem zasady i termin spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4 Prawa bankowego). Postanowienia umowy określały zatem, w jaki sposób wykorzystana w złotych kwota kredytu podlega przeliczeniu na kwotę we frankach szwajcarskich, a następnie w jaki sposób ustala się wysokość świadczeń kredytobiorcy.

Sąd Okręgowy uznał, że przyczynami dyskwalifikującymi z obrotu prawnego umowę zawartą przez strony, były narzucone przez bank sposoby ustalania samego mechanizmu indeksacji kredytu, tj. dowolnego ustalania kwoty podlegającej spłacie wyrażonej w comiesięcznych ratach, którym należy przypisać walor abuzywności. Dochodząc do takich wniosków Sąd Okręgowy przeanalizował postanowienia umowy pod kątem ich zgodności z art. 353¹ k.c. jak i art. 385¹ § 1 k.c., a tu w szczególności w zakresie odnoszącym się do głównych świadczeń umowy wyznaczających kursy walut, przejrzystości zapisów umownych w tym ich zgodności z dobrymi obyczajami, a także szeroko pojętym interesem konsumenta, aby ostatecznie ustalić ich wpływ na kształt wykonania umowy. Sąd Okręgowy miał na uwadze, że choć stosowanie mechanizmów indeksacji w konstrukcji samej umowy kredytu jest dopuszczalne, to sposób ustalania tego mechanizmu należało uznać za sprzeczny z naturą stosunku obligacyjnego wyrażoną w art. 353¹ k.c. Taka konkluzja związana jest przede wszystkim z wprowadzeniem do stosunku zobowiązaniowego swego rodzaju elementu nadrzędności przesuwającego ciężar wykonania umowy na stronę pozwaną. Umowa nie nakładała bowiem na powoda żadnych ograniczeń w zakresie określania kursów walut w Tabeli banku. Nadto pozwani nie znając zasad kształtowania kursu dewiz (lakoicznych zapisów w umowie, w tym § 1 ust. 1 umowy, nie można

uznać za wystarczające), nie mieli przy tym pewności, czy kurs obowiązujący w banku o danej porze określonego dnia będzie kursem, według którego bank rzeczywiście dokona przeliczenia ich kwoty lub raty kredytu. Powyższe dawało powodowi uprawnienie do dowolnego kształtowania kwoty kredytu podlegającej spłacie, co niewątpliwie narusza istotę stosunku zobowiązaniowego, przekracza granice swobody umów określonej w art. 353¹ k.c. oraz prowadzi do nieważności czynności prawnej jako sprzecznej z ustawą (art. 58 k.c.). Nie zasługuje bowiem na aprobatę pogląd uznający dopuszczalność przyznania wyłącznie jednej stronie stosunku zobowiązaniowego możliwości zmiany warunków umowy (tak wyrok SN z 22 maja 2014 r., sygn. IV CSK 597/13).

Dokonując wykładni artykułu 385¹ § 1 k.c. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są takie klauzule, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne, tj.: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest gdy: postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem oraz gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny. Nieuzgodnione indywidualnie są zatem te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przez "rzeczywisty wpływ" należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych (art. 385¹ § 3 k.c.) Unormowania zawarte w art. 385¹ - 385³ k.c. mają zatem szczególny charakter w stosunku do tych przepisów, które mają ogólne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy (art. 58, 353¹ czy 388 k.c.). Są one bowiem rezultatem stosowanych w polskim prawie postanowień wspomnianej już dyrektywy 93/13, którą sądy krajowe, stosując prawo wewnętrzne, zobowiązane są tak dalece, jak jest to możliwe, dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, tak by zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 13 czerwca 2016 r. w sprawie C-377/14.) Obowiązek dokonywania wykładni prawa krajowego art. 385¹ k.c. zgodnie z prawem Unii Europejskiej jest w istocie nierozzerwalnie związany z systemem Traktatu, gdyż zezwala sądom krajowym na zapewnienie, w ramach ich właściwości, pełnej skuteczności prawa Unii przy rozpoznawaniu zawisłych przed nimi sporów.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, że w czasie zawierania umowy bank nie negocjował z pozwanymi postanowień dotyczących kursów spłat w walucie CHF, ani też nie zachęcał do negocjacji warunków umowy. Powód nie przedstawił dowodów w tym zakresie. Za niewystarczające uznać należy dość lakoniczne zeznania świadka W. B., który wskazał, że wszystkie warunki umowy mogły być negocjowane. Pozwani mimo ogólnej świadomości ryzyka walutowego, podpisania stosownych oświadczeń, zdecydowali się na kredyt, gdyż kierowali się niewątpliwie zaufaniem do banku oraz sugestią, że to ryzyko walutowe jest niewielkie. Należy wskazać, że tego rodzaju nierównowaga stron umowy w zakresie praw i obowiązków powoduje w istocie szkodę dla samego konsumenta, który nie mając realnej i rzeczywistej możliwości negocjacji jej warunków jest w takim stosunku traktowany nieuczciwie (art. 3 ust 1 dyrektywy 93/13). Ponadto, zróżnicowanie przez bank pomiędzy kursem kupna i sprzedaży stosowanym dla określenia wysokości kapitału kredytu, a następnie wysokości spłaty, uznać natomiast należy za sprzeczne z dobrymi obyczajami, a równocześnie rażąco naruszające interesy konsumenta. Podkreślić jeszcze raz należy, że zapisy umowy kredytu odnoszące się do mechanizmu waloryzacji wypłaconego pozwanym kredytu w polskich złotych oraz rat spłacanych w złotówkach, nie są sformułowane w sposób jednoznaczny, przez co nie pozwalają z góry przewidzieć wysokości zobowiązania kredytobiorcy. Sformułowanie kwestionowanych zapisów w treści umowy uprawniało bank w zasadzie do dowolnego ustalania tego kursu, nawet w oderwaniu od w miarę obiektywnych czynników. Mechanizm zastosowany przez powoda polegał bowiem na tym, że kwota objęta wnioskiem kredytowym pozwanych została przy wypłacie kredytu przeliczona na CHF według bieżącego kursu walut określonego jednostronnie przez bank w jego własnej bankowej Tabeli kursów walut. Spłata rat kapitałowo-odsetkowych dokonywana była w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży CHF zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w dniu spłaty danej raty. Kwota kredytu wyrażona w CHF stanowiła podstawę obliczenia wysokości rat kapitałowo-odsetkowych określonych w harmonogramie spłat i wyrażonych w PLN. Ponieważ płatność każdej z rat kapitałowo-

odsetkowych dokonywana była w PLN, w dniu uiszczenia raty jej wysokość w PLN była określana poprzez przeliczenie kwoty spłaty wynikającej z harmonogramu w CHF przez kurs sprzedaży określony w obowiązującej w danym dniu Tabeli kursów banku. Zapisy umowy dotyczące waloryzacji zobowiązania pozwanych (wypłaconej kwoty kredytu w polskich złotych oraz rat spłacanych w złotych), nie były sformułowane w sposób jednoznaczny, przez co w dacie podpisywania umowy nie pozwalały z góry przewidzieć wysokości zobowiązania kredytobiorcy. Uwypuklić w tym miejscu wypada, że dokumenty stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, nie określają zasad ustalania kursów dewiz dających możliwość weryfikacji tego mechanizmu pozwany. Formularz umowy był w przypadku kredytobiorców gotowym wzorcem umownym (brak dowodów przeciwnych), podobnym do setek umów, zawieranych w analogicznych sprawach. Pozwani w istocie nie mieli nawet sposobności i czasu, żeby się z nim zapoznać, ale trudno w ich postępowaniu doszukiwać się złej woli, skoro co do zasady o fak.c.ie stosowania spreadu walutowego przez bank konsument musi domyśleć się samodzielnie albo próbować wyprowadzić ten fakt z kompleksowej wykładni umowy.

Sąd Okręgowy nie zgodził się z twierdzeniem powoda, jakoby pozwani mieli wystarczającą wiedzę w zakresie spłaty swojego zobowiązania, czy w zakresie ryzyka kursowego. Postępowanie dowodowe przekonało Sąd Okręgowy, iż bank wręcz zapewniał konsumentów, iż kredyt indeksowany do waluty obcej jest produktem bezpiecznym, zaś waluta CHF stabilna. Przyznanie bankowi wyłącznej, niczym nieograniczonej możliwości kształtowania wysokości kursu kupna i kursu sprzedaży CHF stanowi naruszenie zasad współżycia społecznego, ponieważ dochodzi w tym momencie do zachwiania równorzędności stron stosunku (stron umowy kredytowej) poprzez nierównomiernie rozłożenie uprawnień i obowiązków pomiędzy kredytobiorcami a bankiem. W takim układzie bank może jednostronnie i arbitralnie (bez odwołania do jakichkolwiek obiektywnych wskaźników), a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana jest wysokość zobowiązania kredytobiorców, a tym samym może wpływać na wysokość ich świadczenia. Pozwani w takim przypadku nie byli w stanie, nawet orientacyjnie i w przybliżeniu, określić wysokości swojego zobowiązania.

Dalej Sąd Okręgowy zajął stanowisko, że mechanizm indeksacji powinien być zrozumiany przez konsumenta nie tylko w aspek.c.ie formalnym i gramatycznym, ale również w odniesieniu do tego konkretnego zakresu tak sformułowany, aby uważny konsument mógł dowiedzieć się nie tylko o możliwości wzrostu czy spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne tego warunku umownego dla swoich zobowiązań finansowych; musiałby być poinformowany o możliwej skali wzrostu kursu CHF i wpływu na saldo kredytu i wysokość rat. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że nie wyczerpano takiego obowiązku informacyjnego względem pozwanych, skoro nawet brak jest informacji co do tego, w jaki sposób kurs ten będzie ustalany przez bank, na podstawie jakich mierników, ani też jak kształtował się historycznie w okresie miarodajnym. Samo oświadczenie pozwanych, że byli świadomi wahań kursu i wpływu na wysokości rat nie oznacza, że oświadczenie to obejmuje świadomość amplitudy tych wahań, skali wzrostu wysokości rat i salda kredytu, jakie się z tym wiąże.

Sąd Okręgowy zauważył, że w orzecznictwie sądowym za niedozwolone uznaje się takie postanowienia umowy kredytu, w których kwestię ustalania wysokości rat kwoty kredytu i oprocentowania kredytu powiązanego z kursem franka szwajcarskiego bądź innej waluty obcej i odwrotnie pozostawiono nawet niewielkiemu uznaniu banku w sposób niepozwalający konsumentowi z góry przewidzieć, jaką wysokość kwoty kredytu i oprocentowania będzie musiał zwrócić (kwota kredytu) i zapłacić (oprocentowanie), w okresie obowiązywania umowy kredytu (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., sygn. akt I CSK 1094/14, Legalis; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 r., sygn. akt I ACa 16/15, Legalis). Trafnie wskazuje się w orzecznictwie, że w opisaney wyżej sytuacji pozwani, na skutek zastosowanych przez bank mechanizmów ustalania kursu kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, pozostawiających bankowi pełną swobodę, zostali też obciążeni de facto ukrytą prowizją o niesprecyzowanej i zależnej jedynie od woli banku wysokości. Bank poprzez arbitralne wyznaczanie kursu waluty uzyskał prawo do niczym nieskrępowanego decydowania o wysokości zadłużenia pozwanych, którzy z kolei zostali zobowiązani do bezwarunkowego podporządkowania się jego decyzjom. Analizowane postanowienia zapewniają przewagę przedsiębiorcy, niezależnie od tego czy i w jakim stopniu przedsiębiorca ją wykonuje (vide: wyrok Sądu

Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 14 grudnia 2017 r., sygn. akt I ACa 447/17, LEX nr 2432003 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt IV CSK 285/16). W związku z powyższym zdaniem Sądu Okręgowego niedozwolony charakter mają zarówno postanowienia przewidujące stosowanie kursów wyznaczanych przez bank przy wykonywaniu mechanizmu indeksacji, jak i klauzul denominacyjnych w całości, a to § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 i 2, § 4 ust. 3, § 6 ust. 3 oraz § 10 ust. 3 kwestionowanej umowy.

Sąd Okręgowy wskazał, że przez główne świadczenia stron należy rozumieć takie postanowienia umowy, bez których nie doszłoby do jej zawarcia. W wyroku z dnia 3 października 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości UE wskazał, iż: klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, takiej jak ta w postępowaniu głównym, w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w tych okolicznościach niepewna (wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C260/18). Podkreślić należy, że w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, iż klauzule dotyczące ryzyka wymiany walut określają główny przedmiot umowy kredytu. Wskazuje się też na brak możliwości zastępowania zawartych w umowie postanowień niedozwolonych poprzez odwoływanie się do reguł ogólnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., sygn. akt I CSK 483/18 oraz wyrok z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18). W rozpoznawanej sprawie strona pozwana zakwestionowała postanowienia umowy, które dotyczyły przeliczania wysokości udzielonego kredytu, jak również rat kapitałowo-odsetkowych w oparciu o kursy walut obowiązujące w powodowym banku. Stwierdzić należy, iż postanowienia te miały wpływ na wysokość zarówno świadczenia powoda na rzecz pozwanych, jak również na wysokość poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych uiszczanych przez pozwanych na rzecz banku. Uznać należy, że bez tych postanowień strony umowy nie mogłyby spełnić swoich świadczeń głównych z niej wynikających. Postanowienia te bowiem odnoszą się do podstawowych świadczeń stron i w ten sposób determinują wysokość kapitału wypłaconego pozwanym, jak i wysokość świadczeń pozwanych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy stwierdził, iż w niniejszej sprawie ziszczyły się wszystkie przesłanki uznania kwestionowanych postanowień umownych za abuzywne. Nie może być mowy o konwalidowaniu postanowień abuzywnych przez stronę pozwaną, gdyż zasadniczą argumentacją żądania oddalenia powództwa banku było ustalenie nieważności całej umowy. Ponadto mając na uwadze wyrażone wprost w niniejszej sprawie stanowisko pozwanych, iż wywodzą skutek ze stwierdzenia nieważności umowy nr (...) należało w świetle aktualnego orzecznictwa TSUE i Sądu Najwyższego uznać iż zawarta między stronami umowa była nieważna. W rozumieniu uchwały SN z 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21, a nadto w świetle jasno przedstawionego przez pozwanych stanowiska i realiów niniejszej sprawy nie może być mowy o konwalidowaniu postanowień abuzywnych, gdyż zasadniczą argumentacją żądania oddalenia powództwa banku było ustalenie nieważności całej umowy. Ponadto mając na uwadze wyrażone wprost w niniejszej sprawie stanowisko pozwanych, iż wywodzą skutek ze stwierdzenia nieważności umowy nr (...) należało uznać, w świetle przedstawionych wyżej rozważań, iż zawarta między stronami umowa powinna być uznana za nieważną. D. A. i P. P. (1) wykazując się dostateczną inicjatywą dowodową i słuszną argumentacją w zakresie wykazania abuzywności postanowień indeksacyjnych przedmiotowej umowy, a tym samym udowodnienia nieważności całej umowy, obalili kształt roszczenia głównego dochodzonego od nich przez (...) Bank S.A. z siedzibą w W.. W konsekwencji należało przyjąć, że powodowy bank nie udowodnił istnienia i wymiaru zobowiązania po stronie kredytobiorców na rzecz powodowego banku.

Sąd Okręgowy wskazał, iż uwagi na stwierdzenie nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 22 listopada 2006 r. odpada podstawa faktyczna i prawna, a tym samym jakikolwiek skutek skierowania do pozwanych oświadczenia o wypowiedzeniu rzeczzonej umowy. Powód nie wykazał więc istnienia dochodzonego roszczenia o zapłatę tak co do zasady, jak i co do wysokości. Powództwo główne zasługiwało zatem na oddalenie w całości, o czym Sąd Okręgowy orzekł w punk.c.1e I wyroku.

Dalej Sąd Okręgowy przypomniał, że powód w piśmie z dnia 10 grudnia 2020 r. (k. 888-890) na wypadek uznania, że sporna umowa jest w całości nieważna (upada) zgłosił żądanie ewentualne w sprawie i wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz kwoty 1.068.887,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi

od dnia doręczenia niniejszego pisma do dnia zapłaty. W uzasadnieniu tego żądania podał, że stanowi ono kwotę wypłaconego kapitału, określonego w § 2 ust. 1 umowy kredytu nr (...) zawartej przez strony.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że sankcja w postaci bezwzględnej nieważności umowy powoduje taki skutek, iż umowę traktuje się tak jakby nigdy nie była zawarta. Konsekwencją takiego rozstrzygnięcia jest obowiązek zwrotu wzajemnych świadczeń stron. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymana# od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe. Podstawą prawną roszczenia w takim przypadku jest art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c., które dotyczą tzw. świadczenia nienależnego. Zgodnie ze wskazanymi przepisami, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, tj. takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 k.c.). O kwestii sposobu rozliczenia świadczeń z nieważnej umowy kredytowej przesądził Sąd Najwyższy w uchwale z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, gdzie w uzasadnieniu wskazano, że umowa, która nie może wiązać bez niedozwolonego postanowienia – o czym decydują obiektywne kryteria wynikające z prawa krajowego – jest w całości bezskuteczna, a w konsekwencji konsument i kredytodawca mogą żądać zwrotu świadczeń spełnionych na jej podstawie jako nienależnych (art. 410 § 1 k.c.). Roszczenia stron mają charakter odrębny (niezależny), co oznacza, że nie ulegają automatycznie wzajemnej kompensacji i konsument może żądać zwrotu w całości spłaconych rat kredytu niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu. W tej kwestii Sąd Najwyższy potwierdził stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku wydanej w sprawie III CZP 11/20.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał, że przy rozliczeniu wzajemnych świadczeń spełnianych na podstawie spornej umowy, która została uznana za nieważną, zastosowanie powinna mieć teoria dwóch kondycji, która przewiduje, że powstają w takiej sytuacji dwa stosunki prawne i każda ze stron ma roszczenie do drugiej o zwrot środków na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. A zatem rozstrzygając o zasadności żądania ewentualnego Sąd Okręgowy miał na uwadze, że w konsekwencji uznania nieważności umowy należało uznać kwotę przedstawionego pozwanym do dyspozycji kredytu za świadczenie nienależne. Kwota ta wynika z treści umowy, a nadto nie była przez pozwanych kwestionowana. Nieważność umowy spowodowała wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń. W ocenie Sądu Okręgowego brak jest przy tym podstaw do dokonania z urzędu kompensaty wzajemnych świadczeń stron. W świetle powyższego, co do zasady wprowadzone przez bank roszczenie ewentualne temu powodowi przysługuje.

Sąd Okręgowy nie znalazł przy tym podstaw, aby roszczenie ewentualne oddalić z uwagi na podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia. Chybiony był pogląd pozwanych, jakoby roszczenie powodowego banku o zapłatę na podstawie bezpodstawnego wzbogacenia przedawniło się z końcem 2019 r. Faktem jest, że pozwani w czerwcu 2016 r. wnieśli odpowiedź na pozew (k. 204-233), w której podnieśli szereg zarzutów dotyczących nieważności umowy kredytu nr (...). Podstaw tej nieważności upatrywali w art. 58 k.c. i w art. 88 k.c., podnosząc zarzuty dotyczące niedozwolonych postanowień umownych (art. 385¹ k.c.). W ocenie Sądu Okręgowego nie sposób przyjmować, aby żądanie uznania łączącej strony umowy za nieważną spełniało kryteria, o których mowa w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. Wystąpienie przez konsumenta z żądaniem restytucyjnym opartym na twierdzeniu o całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu nie może być uznane za równoznaczne z zakończeniem stanu bezskuteczności zawieszonyj tej umowy, jeżeli nie towarzyszy mu wyraźne oświadczenie konsumenta, potwierdzające otrzymanie wyczerpującej informacji, w tym w zakresie hipotetycznych roszczeń przysługujących kredytodawcy. Takowego na próżno zdaniem Sądu Okręgowego szukać w treści pisma procesowego pozwanych datowanego na 20 czerwca 2016 r., czego domaga się pełnomocnik pozwanych. W ocenie Sądu Okręgowego dopiero w piśmie procesowym z dnia 5 listopada 2019 r. (k. 724), wykonując zobowiązanie nałożone postanowieniem z dnia 16 października 2019 r. (k. 719), pozwani wyrazili w pełni świadomą zgodę na ustalenie nieważności umowy kredytu nr

(...), obejmując swoją świadomością konsekwencje w postaci otwarcia kredytodawcy drogi do dochodzenia roszczeń związanych z bezpodstawnym wzbogaceniem. Ergo od tej daty należy liczyć bieg terminu przedawnienia roszczeń powodowego banku o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Skoro roszczenie banku w tym zakresie zostało zawarte w piśmie procesowym z dnia 10 grudnia 2020 r. (k. 888v), to nie sposób mówić o upływie 3-letniego terminu przedawnienia, o jakim mowa w art. 118 k.c.

Idąc dalej Sąd Okręgowy stwierdził, że nawet gdyby przyjąć, że bieg terminu przedawnienia roszczeń powodowego banku o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) należy liczyć od dnia doręczenia odpowiedzi na pozew z dnia 20 czerwca 2016 r., to uwzględnieniu zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanych sprzeciwiają się inne względy. Po pierwsze art. 117⁽¹⁾ § 1 i 2 k.c. nakazuje sądowi wziąć pod uwagę interesy obu stron, a nie tylko dłużnika. Należy wziąć pod uwagę nie tylko sytuację, w jakiej znajdzie się zobowiązany, gdy będzie musiał zadośćuczynić przedawnionemu roszczeniu, ale także sytuację wierzyciela, który nie będzie mógł zrealizować przysługującego mu prawa. Następnie przepis formułuje kilka szczegółowych wskazówek ukierunkowujących sąd przy dokonywaniu oceny moralnej przyczyn i skutków upływu terminu przedawnienia. Wymienia zatem okoliczności, które sąd powinien w konkretnym przypadku wziąć pod uwagę. Pierwszą z nich jest długość terminu przedawnienia. Im dłuższy był termin, w którym uprawniony mógł dochodzić swojego roszczenia, tym mniejsze uzasadnienie dla nieuwzględnienia jego upływu. W rozpoznawanej sprawie termin dochodzenia roszczeń z uwagi na posiadanie przez powodowy bank statusu przedsiębiorcy jest terminem 3-letnim (art. 118 k.c.), czyli terminem o połowę krótszym niż termin dochodzenia roszczeń tego samego rodzaju przewidziany dla pozwanych jako kredytobiorców. Drugą jest długość okresu od upływu terminu przedawnienia do chwili dochodzenia roszczenia. Im większe opóźnienie uprawnionego w dochodzeniu roszczenia, tym mniejsze uzasadnienie dla nieuwzględnienia upływu terminu przedawnienia. Przyjmując za początek biegu terminu przedawnienia za pozwany datę wniesienia odpowiedzi na pozew (20 czerwca 2016 r. k. 204-233) oraz zasady obliczania terminów przedawnienia określone w art. 118 k.c., roszczenie banku o zapłatę na podstawie bezpodstawnego wzbogacenia przedawniłoby się z końcem 2019 r. W ocenie Sądu Okręgowego wniesienie pisma procesowego z dnia 10 grudnia 2020 r., w którym sformułowano roszczenie o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) po roku od upływu terminu przedawnienia w realiach rozpoznawanej sprawy nie mogłoby być uznane za okres nadmiernie długi, a to przez wzgląd na szczególne przyczyny swoistej bezczynności powodowego banku w tym zakresie. Trzecią okoliczność wymagającą rozważenia przez sąd stanowi bowiem charakter przyczyny niedochodzenia roszczenia w terminie. Rozstrzygnięcie słusznościowe może bowiem wypaść odmiennie zależnie od tego, czy na opóźnienie w dochodzeniu roszczenia wpłynęło zachowanie dłużnika (zwłaszcza zachowanie nieuczciwe czy nielojalne), zaniechanie samego wierzyciela, przyczyny zewnętrzne i, jeśli tak, to jakie (przewidywalne czy nieprzewidywalne, przemożne, czy też takie, którym można było zapobiec itp.). W ocenie Sądu Okręgowego w realiach niniejszej sprawy nie może być mowy ani o tym, że opóźnienie w dochodzeniu roszczenia przez powodowy bank spowodowane jest jego zaniechaniem, czy też nieuczciwym i nielojalnym zachowaniem pozwanych jako dłużników banku z umowy kredytu. O ile rację mają pozwani, że powodowy bank jest profesjonalistą w swojej dziedzinie, o tyle powód nie był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika i nie sposób wymagać od niego, aby standardy procesowego postępowania tego podmiotu były podniesione do poziomu tak wysokiego, żeby wymagać podjęcia obrony wobec zarzutów formułowanych przez przeciwnika procesowego przez odwołanie się do wszystkich możliwych podstaw rozstrzygnięcia. Biorąc pod uwagę specyfikę oraz zawiłość spraw dotyczących tzw. kredytów frankowych, a nade wszystko okoliczność, że linia orzecznicza w tym zakresie w dacie, kiedy pozew i odpowiedź na pozew w niniejszej sprawie zostały wniesione (2015/2016 r.), dopiero się kształtowała, nie sposób realnie oczekiwać, że powodowy bank mógł mieć pewność, iż w związku z zarzutami podniesionymi przez pozwanych umowa kredytu nr (...) z dnia 22 listopada 2006 r. uznana zostanie za nieważną od początku, ergo że przysługuje mu przeciwko pozwany roszczenie o zwrot świadczeń pieniężnych w związku z rozliczeniem umowy w zakresie wypłaconego kapitału kredytu w bezspornej kwocie 1.068.887,54 zł. W ocenie Sądu Okręgowego za datę graniczną w tym zakresie uznać należy kluczowe orzeczenie TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C#260/18 Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu, które znosi sui generis niepewność stanu prawnego w tym zakresie. TSUE potwierdził bowiem, że usunięcie z umowy klauzul niedozwolonych może prowadzić do unieważnienia

całej zawartej umowy, i takie rozwiązanie jest dla kredytobiorców zdecydowanie najkorzystniejsze. Unieważnienie umowy powoduje, że zawarta umowa przestaje istnieć i traktowana jest jak nigdy nie zawarta, zaś strony takiej umowy zobowiązane są do wzajemnego zwrotu otrzymanych świadczeń. W takim więc przypadku kredytobiorca zobowiązany jest zwrócić kwotę równą otrzymanemu kapitałowi, z kolei bank oddać musi wszystkie pobrane od kredytobiorcy raty wraz z odsetkami, prowizję oraz wszelkie inne opłaty uiszczone przez kredytobiorcę w związku z udzielonym kredytem. Wówczas jednak problematyczny stał się upływ terminów przedawnienia roszczeń, a to w kontekście nowelizacji przepisów Kodeksu cywilnego dotyczących tej problematyki. Pojawiające się w tym zakresie kontrowersje zostały rozstrzygnięte ostatecznie uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21. Powyższe potwierdza jedynie, że problematyka tzw. kredytów frankowych w kontekście niedozwolonych klauzul umownych oraz bytu prawnego tego rodzaju umów i przysługujących roszczeń do czasu ukształtowania się w tym zakresie stabilnej linii orzeczniczej nie była przesądzona. Okoliczności te w ocenie Sądu Okręgowego przemawiają za tym, aby na kanwie rozpoznawanej sprawy zastosowanie znalazł przepis art. 117⁽¹⁾ § 1 i 2 k.c.

Niezależnie od powyższego uwzględnieniu zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanych w ocenie Sądu Okręgowego sprzeciwiają się przesłanki natury etycznej i moralnej. Klóci się z poczuciem sprawiedliwości sytuacja, w której kredytodawca z uwagi na nieznaczny upływ terminu przedawnienia pozbawiony zostaje możliwości dochodzenia zwrotu kapitału udzielonego kredytu. Kredytujący bank nie jest instytucją non profit i prowadzi normalną działalność gospodarczą, występując w obrocie prawnym w interesie swoich akcjonariuszy. W ocenie Sądu Okręgowego wystarczającą sankcją za stosowanie niedozwolonych klauzul umownych jest na kanwie sporów dotyczących tzw. kredytów frankowych pozbawienie kredytodawcy profitów w postaci należności odsetkowych, prowizji, marży itp. związanych z udostępnionym kapitałem. Pozbawienie banku możliwości dochodzenia zwrotu postawionego do dyspozycji pozwanych kapitału kredytu w kwocie 1.068.887,54 zł w realiach rozpoznawanej sprawy prowadziłoby do sytuacji, w której ciężar spłaty niebagatelnego zobowiązania w tym zakresie przerzucony zostaje w istocie na innych klientów powodowego banku, co jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Tym bardziej jeżeli wziąć pod uwagę całokształt okoliczności niniejszej sprawy, w tym fakt, że pozwani zaciągnęli w zbliżonym okresie kilka kredytów indeksowanych walutą CHF, kwoty udzielonych kredytów były wysokie, a tym samym raty też były wysokie jak na przeciętną ratę typowego kredytu przeznaczanego na cele konsumpcyjne. W ocenie Sądu Okręgowego nie do pogodzenia z elementarnym poczuciem sprawiedliwości jest, aby pozwani z uwagi na upływ terminu przedawnienia mieli stać się beneficjentami udostępnionego im przez bank kapitału kredytu kosztem innych kredytobiorców i to w sytuacji, kiedy z umowy kredytowej nie wywiązywali się, popadając w opóźnienie ze spłatą kolejnych rat. Nie można bowiem tracić z pola widzenia okoliczności, że u podstaw powództwa wywiedzionego przez (...) Bank S.A. leży wypowiedzenie umowy z uwagi na niewywiązywanie się przez kredytobiorców z terminowej spłaty kredytu. O ile faktem jest, że powodowy bank poprzez stosowanie w umowie klauzul abuzywnych naruszył zasady uczciwości i lojalności kontraktowej, o tyle pozwani, zaciągając w tym samym czasie kilka kredytów na dość znaczne kwoty, musieli liczyć się z obowiązkiem ich spłaty oraz z ryzykiem. Aktualnie zdaniem Sądu Okręgowego ich sytuacja nie może być bardziej uprzywilejowana w porównaniu z sytuacją innych kredytobiorców, którzy zawarli umowy o kredyty waloryzowane walutą CHF zawierające klauzule abuzywne, w większości przeznaczając środki w ten sposób pozyskane na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (np. zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych rodziny), a nie jak pozwani na dowolny cel konsumpcyjny (zabezpieczenie na przyszłość, pomnożenie posiadanego majątku), a mimo to spłacali te kredyty terminowo i dopiero po uzyskaniu potwierdzenia, że umowy te są nieważne, dokonali stosownego rozliczenia z bankiem.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy orzekł, jak w pkt II sentencji wyroku.

Orzeczenie o kosztach procesu zapadło na podstawie art. 100 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. Mając na uwadze wynik procesu i to w jakim stopniu strony utrzymały się ze swoimi żądaniami, Sąd Okręgowy w punk.c.ie III wyroku orzekł, że kosztami procesu obciąża w 47% pozwanych i w 53% powodowy bank. Jednocześnie, na podstawie art. art. 108 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy pozostawił szczegółowe wyliczenie kosztów referendarzowi sądowemu.

Apelacją z dnia 22 października 2021 roku (k. 1002-1004) pozwani zaskarżyli wyrok Sądu Okręgowego w pkt II i III, zarzucając mu:

1. sprzeczność ustaleń sądu z zebrany w sprawie materiale dowodowym polegająca na przyjęciu przez sąd, iż pozwani dopiero w piśmie procesowym z dnia 5 listopada 2019 roku wyrazili świadomą zgodę na ustalenie nieważności umowy kredytu, podczas gdy pozwani już w czerwcu 2016 roku w pierwszym piśmie procesowym stanowiącym odpowiedź na pozew podnieśli zarzuty dotyczące ważności umowy oraz abuzywności jej postanowień,
2. obrazę art. 120 § 1 k.c. poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie, polegające na nieuwzględnieniu zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanych, mimo kwestionowania przez pozwanych już w 2016 roku ważności umowy kredytowej oraz wskazywania przez pozwanych klauzuli abuzywnych w umowie kredytowej,
3. obrazę art. 117¹ § 1 i 2 k.c. poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie, co poskutkowało uwzględnieniem przedawnionego roszczenia powoda, zgłoszonego w ramach żądania ewentualnego pozwu, mimo, że powód nie zgłosił w odpowiednim czasie żądania ewentualnego zapłaty z powodu jego niedbalstwa.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, pozwani wnieśli o:

1. zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości,
2. zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Apelacją z dnia 21 października 2021 roku (k. 1007-1022v) powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa procesowego mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, to jest art. 233 § 1 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, jak również dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia oceny dowodów, w tym oświadczenia zawartego w § 2 ust. 2 umowy kredytu, z których to dowodów wynikają istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, to jest fakt zrozumienia i akceptacji przez Kredytobiorców zasad przeliczania należności według kursów publikowanych w tabelach kursowych,
2. naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 227 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c. w związku z § 1 ust. 1 i § 2 regulaminu kredytu, poprzez dokonanie dowolnej, a nie wszechstronnej oceny materiału dowodowego, tj.
  - dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią materiału dowodowego, tj. nieuprawnione przyjęcie, że powód mógł dowolnie ustalać Tabelę Kursów, co miało doprowadzić do naruszenia równowagi stron w sposób rażący, podczas gdy w umowie kredytu i regulaminie kredytowania, wskazano podstawy określania kursów walut w Tabeli Kursów,
  - dowolnym ustaleniu, że klauzule indeksacyjne stanowią postanowienia niedozwolone, podczas gdy postanowienia te nie naruszają dobrych obyczajów, ani tym bardziej nie naruszają interesów konsumenta w sposób rażący,
3. naruszenie prawa materialnego, to jest art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego oraz umowy z postanowieniami § 2 ust. 2 i § 4 ust. 3 i § 6 ust.3 umowy w związku § 1 ust. 1 i § 2 regulaminu kredytowania polegające na wadliwej ich wykładni poprzez przyjęcie, iż postanowienia indeksacyjne zawarte w spornej umowie kredytu i regulaminie są niejasne i stanowią świadczenie główne umowy, podczas gdy prawidłowa i ich interpretacja prowadzi do wniosku, że były one umownymi postanowieniami waloryzacyjnymi jasno sformułowanymi;
4. naruszenie przepisów prawa materialnego przez ich niewłaściwe zastosowanie, tj. art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z postanowieniami § 2 ust. 1 i § 2 ust. 2 i § 4 ust.3 i § 6 ust. 3 umowy oraz § 19 ust. 5 regulaminu w związku z §

1 ust. 1 umowy i § 2 regulaminu kredytu w związku z art. 3851 § 1 k.c., poprzez wadliwą ich wykładnię wyrażającą się w przyjęciu, że postanowienia indeksacyjne kredytu rażąco naruszały dobre obyczaje i jednocześnie interes Kredytobiorców jako konsumentów, ponieważ dowolnie pozwalały powodowi ustalać kursy waluty, do której był indeksowany kredyt, podczas gdy w rzeczywistości mechanizm ten ujęty w konkretnych dokumentach, integralnych z umową, wskazywały, a szczególnie w umowie kredytu że kursy te były kształtowane w oparciu o rynek międzybankowy i w oparciu o obiektywne kryterium jakim jest kurs średni NBP zatem na podstawie czynników obiektywnych i niezależnych od powoda;

5. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 58 § 2 k.c. i art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie, to jest uznanie, że skutkiem stwierdzenia abuzywności postanowień indeksacyjnych jest niemożność dalszego trwania umowy w ustalonym przez strony kształcie, czyli jej nieważność, podczas, gdy taki skutek przez art. 358¹ § 1 i 2 k.c. nie jest przewidziany, a za hipotetycznie abuzywne może zostać uznane wyłącznie odesłanie do czynnika kompetencyjnego w postaci Tabeli Kursów powoda. Tym samym skutkiem uznania za abuzywne kursu tabelarycznego powoda winno być, że w miejsce kursu tabelarycznego ustalanego przez powoda zastosowany powinien być kurs ustalony przez konstytucyjny organ kontroli państwowej i ochrony prawa czyli Narodowy Bank Polski,

6. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 3851 § 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 358 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. XLIX ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. przepisy wprowadzające kodeks cywilny oraz art. 41 prawa wekslowego poprzez ich niezastosowanie do spornej umowy, w sytuacji, gdy rekonstrukcja norm umownych w oparciu o powołane przepisy doprowadziłaby do utrzymania umowy, jej charakteru w oparciu o przepis, który nie odsyła do ustalonych zwyczajów, za to realizuje postulat utrzymania umowy i to w kształcie nienaruszającym prawa wspólnotowego,

7. naruszenia prawa materialnego tj. art. 69 ust. 2 pkt 4a w zw. z art. 69 ust. 3 i zw. z art. 75b ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. oraz w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984), poprzez ich niewłaściwe niezastosowanie, wskutek czego pomimo wejścia w życie powyższych przepisów postanowienia indeksacyjne utraciły abuzywny charakter w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., gdyż od wejścia w życie powyższej nowelizacji Prawa bankowego strona zobowiązana mogła spłacać raty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji pozyskując ją na rynku na akceptowalnych przez siebie zasadach i bez konieczności korzystania z pośrednictwa banku i oferowanych przezeń kursów wymiany.

Mając powyższe na uwadze, powód wniósł o:

1. uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z powodu nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy; ewentualnie o zmianę wyroku przez Sąd II instancji i zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 2.274.000,32 PLN, na którą składa się:

- kwota 2.190.079,66 PLN tytułem kapitału wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie od dnia 25.09.2015 r. do dnia zapłaty,
- kwota 45.077,48 PLN z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- kwota 38.038,18 PLN z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- kwota 805,00 PLN

2. zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem I i II instancji wg norm przepisanych.

W odpowiedzi z dnia 22 listopada 2021 roku na apelację powoda (k. 1042-1045) pozwani wnieśli o oddalenie tej apelacji w całości i zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed sądem II instancji.

W odpowiedzi z dnia 22 listopada 2021 roku na apelację pozwanych (k. 1047-1049v) powód wniósł o oddalenie tej apelacji w całości i zasądzenie solidarnie od pozwanych na jego rzecz kosztów procesu za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacje wywiedzione przez obie strony okazały się bezzasadne i jako takie zostały zgodnie z art. 385 k.p.c. oddalone.

W polskiej procedurze cywilnej obowiązuje model apelacji pełnej (cum beneficio novorum). Sąd odwoławczy rozpoznaje ponownie merytorycznie w granicach zaskarżenia całą sprawę, a nie tylko samą apelację – zob. postanowienie SN z 16.03.2021 r., I USK 166/21, LEX nr 3220176. W ramach ustalonego stanu faktycznego z urzędu stosuje przy tym właściwe prawo materialne – tak wyrok SN z 24.06.2020 r., IV CSK 607/18, LEX nr 3048217. Wiążące dla sądu II instancji są natomiast zarzuty naruszenia przepisów postępowania (por. wyrok SA w Lublinie z 11.05.2021 r., I ACa 517/20, LEX nr 3188397). Bez zarzutu naruszeń takich rozważać nie można, choćby miały one wpływ na wynik sprawy. Wyjątkiem od tej ostatniej zasady jest nieważność postępowania, którą sąd odwoławczy w granicach zaskarżenia bierze pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 zdanie drugie kpc), do czego jednak w niniejszej sprawie nie było podstaw. Z obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika jednak konieczność osobnego omówienia w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Wystarczy, jeśli sąd odwoławczy odniesie się do zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one w całości rozważone przed wydaniem rozstrzygnięcia – tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt I CSK 709/20 i powołane tam orzecznictwo. Na podstawie art. 391 § 1 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym znajduje odpowiednie zastosowanie przepis § 2 art. 327⁽¹⁾ k.p.c., stosownie do którego uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły – tak T. Wiśniewski [w:] D. Dończyk, J. Iwulski, G. Jędrejek, I. Koper, G. Misiurek, M. Orecki, P. Pogonowski, S. Sołtyśnik, D. Zawistowski, T. Zembrzowski, T. Wiśniewski, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom. II. Artykuły 367–505(39), Warszawa 2021, art. 387. Jeżeli zarzuty apelacyjne są ponadprzeciętnie rozbudowane, można je rozważać łącznie, chwytając oś problemu, byleby podsumować je stanowczą puentą z wyjaśnieniem, dlaczego tego rodzaju argumentacja nie jest zasadna – por. postanowienie SN z 17.11.2020 r., I UK 437/19, LEX nr 3080392. Obszerność uzasadnień apelacji w sprawach kredytów frankowych nierzadko zdecydowanie wykracza poza realizację wymogu zwięzłego uzasadnienia zarzutów (art. 368 § 1 pkt 2 k.p.c.). Tego rodzaju wywody, charakterystyczne raczej dla dysertacji naukowych niż pisma procesowego – choć oczywiście nie skutkują bezskutecznością środka zaskarżenia – nie powodują po stronie sądu powstania obowiązku ustosunkowania się do stanowiska skarżącego w sposób równie obszerny czy szczegółowy. Reprezentatywnym przykładem omawianego zjawiska w niniejszej sprawie jest apelacja wywiedziona przez powoda, zarzuty której jako dalej idące Sąd Apelacyjny omówi w pierwszej kolejności.

Kontrolę prawidłowości zastosowania prawa materialnego można przeprowadzić tylko w danym, konkretnym stanie faktycznym. Skuteczne zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy ustalony przez sąd pierwszej instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (tak: wyrok SN z dnia 26 marca 1997 r., II CKN 60/97, publ. OSNC 1997/9/128 czy wyrok SN z dnia 24 czerwca 2020 r., IV CSK 607/18). Z tego względu analizę apelacji powołujących zarówno zarzuty procesowe, jak i materialnoprawne, należy rozpocząć od tej pierwszej grupy. Do tego też dążył Sąd Apelacyjny w niniejszym uzasadnieniu, choć zachowanie tego modelowego, klarownego podziału wobec wzajemnego oddziaływania na siebie zagadnień formalnych i materialnych jest nierzadko niecelowe czy wręcz niemożliwe.

Spośród powołanych przez powoda przepisów postępowania na pierwszy plan wysuwa się art. 233 § 1 k.p.c. W świetle tego przepisu sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Bogata i ugruntowana linia orzecznicza przewiduje konkretne warunki, pod którymi dokonana przez sąd I instancji ocena dowodów może zostać podważona. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być skuteczny jedynie wówczas, gdy sąd a quo dokona wybiórczej oceny materiału dowodowego, bezpodstawnie pominię niektóre dowody, nie wskaże w sposób spójny powodów, dla których jednym dowodom odmówił wiary, a inne uznał za wiarygodne, bądź też gdy dokonana ocena całokształtu materiału dowodowego jest nielogiczna bądź sprzeczna z doświadczeniem życiowym. Nie można uznać, że doszło do naruszenia powyższego artykułu tylko z tej

przyczyny, że z konkretnych dowodów można także wywieść odmienne, korzystne dla strony apelującej fakty – por. wyrok SA w Szczecinie z 7.05.2021 r., I ACa 590/20. Żeby zarzut z art. 233 § 1 k.p.c. odniósł zamierzony skutek, skarżący musi wykazać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, jakie kryteria oceny sąd I instancji naruszył przy ocenie konkretnych dowodów – tak wyrok SA w Szczecinie z 25.02.2021 r., I ACa 272/20. Sąd ad quem ma jeszcze bardziej ograniczone możliwości ingerencji w ustalenia poczynione na podstawie dowodów osobowych (przesłuchania świadków i stron). Zmiana takich ustaleń jest dopuszczalna zupełnie wyjątkowo, w razie jednoznacznej wymowy materiału dowodowego z zeznań świadków i przesłuchania stron oraz oczywistej błędności oceny tegoż materiału (tak wyrok SA w Szczecinie z 28.10.2020 r., sygn. akt I ACa 153/20, LEX nr 3120508 oraz powołane tamże orzecznictwo Sądu Najwyższego). Reasumując, jeśli ze zgromadzonego materiału dowodowego da się zrekonstruować więcej niż jedną wersję stanu faktycznego, przy czym wersje te wzajemnie się wykluczają – co w praktyce orzeczniczej jest zjawiskiem powszechnym – to do sądu należy ocena, która z owych wersji odpowiada prawdzie. Zmierzający do podważenia tej oceny skarżący nie może ograniczyć się do wyrażenia oceny, że jego zdaniem inna wersja jest bardziej prawdopodobna. Odmierna wykładnia w praktyce uniemożliwiłaby sądom dokonywanie wiążących ustaleń faktycznych, dopuszczając wzruszenie owych ustaleń w zasadzie bez spełnienia żadnych szczególnych warunków.

I tak, nietrafnie powód wywodził, że z oświadczenia zawartego w § 2 ust. 2 umowy kredytu wynika fakt zrozumienia i akceptacji przez kredytobiorców zasad przeliczania należności według kursów publikowanych w tabelach kursowych. Zgodnie z przywołanym postanowieniem (k. 119v) „Kredytobiorca oświadcza, iż jest świadomy ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko”. Fakt, że pozwani złożyli takie oświadczenie, nie oznacza jednak jeszcze że dopuszcza do swojej świadomości wszystkie kryteria wpływające na rozmiar tego ryzyka. Nie spełnia bowiem kryterium rzetelności poprzestanie na odebraniu pisemnego oświadczenia o tym, że kredytobiorca świadomy jest ryzyka kursowego – tak wyrok SA w Szczecinie z 29.07.2021 r., I ACa 274/21, LEX nr 3230560. Sąd Okręgowy na podstawie zeznań pozwanych ustalił, że nie informowano ich o ryzyku kursowym w stopniu uświadamiającym rozmiar możliwych wahań kursu waluty obcej w przyszłości oraz tego konsekwencji. Brak jest podstaw do przyjęcia, że pozwany zaoferowano jakąkolwiek symulację kursu franka szwajcarskiego do złotego polskiego za okres zbliżony do okresu trwania umowy kredytu, a tylko w takiej perspektywie mogliby oni rzeczywiście ocenić czy możliwe jest duże wahanie kursowe oraz jakie jest ryzyko wystąpienia takich wahań. Z drugiej strony, nie mieli oni możliwości negocjacji warunków umowy oraz indywidualnego kształtowania jej treści. Ich wybór ograniczał się do zaakceptowania postanowień narzuconych odgórnie przez bank, bądź też rezygnacji z zawarcia umowy. Faktem jest, że w praktyce (ale nie de iure, ponieważ kodeks postępowania cywilnego nie zna instytucji gradacji dowodów) dowody z dokumentów są częściej uznawane za wiarygodne niż dowody osobowe. Nie oznacza to jednak ich bezwzględny prymat. Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów nie nosi znamion dowolności i jako taka jest w świetle art. 233 § 1 k.p.c. prawidłowa. Skarżący nie zdołał tu spełnić rygorystycznych warunków, od jakich orzecznictwo uzależnia skuteczność zarzutu naruszenia przywołanego przepisu.

Podobnie należało ocenić zarzut nieuprawnionego zdaniem skarżącego przyjęcia, że powód mógł dowolnie ustalać swoją tabelę kursów. W § 1 ust. 1 umowy (k. 119) strony określiły, że Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut, zwana Tabelą Kursów jest sporządzana przez merytoryczną komórkę banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP. Tabela sporządzana o godz. 16:00 każdego dnia roboczego i obowiązuje przez cały następny dzień roboczy. Analogiczne postanowienie zawarto w § 2 Regulaminu kredytu hipotecznego (...) (k. 415v). Sam fakt określenia w umowie sposobu opracowywania tabeli jest bez wątpienia krokiem we właściwym kierunku. Jednakże regulacja w kształcie, z jakim mamy do czynienia w niniejszej sprawie, jawi się jako zdecydowanie niewystarczająca. Omawiane postanowienia określają jedynie podmiot opracowujący tabelę, czas jej sporządzenia oraz okres obowiązywania, nie ustanawiając przy tym w zasadzie żadnej ochrony dla konsumenta. Interesów kredytobiorcy w żaden sposób nie zabezpiecza obowiązek opracowania bankowej tabeli kursów „na podstawie” kursów obowiązujących na rynku międzybankowym. Zwrot „na podstawie” jest do tego stopnia nieokreślony, że w niniejszych okolicznościach w zasadzie pusty. Nie da się ustalić, gdzie się zaczynają, a gdzie kończą granice kursu A ustalonego „na podstawie” kursu B. Określenie bankowego kursu CHF/PLN na poziomie np. kilkakrotności

kursu międzybankowego byłoby niewątpliwie określeniem kursu bankowego „na podstawie” kursu międzybankowego – bo przecież trzeba mieć podstawę, by móc przemnożyć ją przez tę kilkakrotność – a przy tym stanowiłoby rażące i sprzeczne z dobrymi obyczajami naruszenie interesów kredytobiorcy-konsumenta. Prawidłowy, uczciwy wzór na określenie bankowego kursu waluty powinien zawierać 2 elementy: podstawę w postaci obiektywnego, mierzalnego wskaźnika (np. kurs średni NBP) oraz przelicznik dookreślający, w jakim stosunku ma pozostawać obowiązujący na gruncie umowy kurs w stosunku do przyjętej podstawy, przy czym wysokość tego ostatniego powinna mieścić się w rozsądnych granicach. W niniejszej sprawie bank zamieścił w umowie jedynie podstawę, bez przelicznika. Na marginesie można zauważyć, że również podstawa określona przez bank jako „kurs międzybankowy” jest nieprecyzyjna i nieweryfikowalna. Powód powinien był to pojęcie uściślić, wskazując skąd uzyskuje informacje o aktualnej wysokości kursu międzybankowego, tak aby kredytobiorca mógł uzyskać do tych informacji dostęp i zweryfikować prawidłowość obliczenia wysokości swojego zobowiązania. Nie ma przy tym znaczenia – na co powoływał się powód na s. 12 apelacji (k. 1012v), że określany przez niego kurs pozostawiał w ścisłej korelacji z kursem średnim NBP, różniąc się od niego z reguły tylko o kilka groszy. Nieistotne pozostaje, czy bank faktycznie skorzystał z zastrzeżonego dyskryminacyjnego uprawnienia, określając kurs CHF/PLN w sposób nierynkowy. Liczy się jedynie to, że miał taką możliwość. W prawnym znaczeniu nie może bowiem w ogóle dojść do wykonania nieważnej umowy – por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 23.10.2019 r., V ACa 567/18, LEX nr 2761603 oraz z 12.02.2020 r., V ACa 297/19, LEX nr 2977478.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie w niniejszym składzie przychylił się do poglądu, że zawarte w umowie kredytu indeksowanego bądź denominowanego do waluty obcej klauzule waloryzacyjne określają główne świadczenia stron. Bez nich bowiem nie da się wszak obliczyć wysokości tych świadczeń. Takie stanowisko wynika między innymi z wyroków SA w Szczecinie z 24.06.2021 r., I ACa 35/21, LEX nr 3224412 i z 29.07.2021 r., I ACa 274/21, LEX nr 3230560, z wyroku SA w Warszawie z 25.11.2020 r., VI ACa 779/19, LEX nr 3145135 oraz z wyroku SA w Gdańsku z 4.11.2020 r., V ACa 300/20, LEX nr 3101531. Na tożsamym stanowisku stanął też Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14.03.2019 r., C-118/17, Dunai v. Erste Bank Hungary, LEX nr 2631770 (por. pkt 52 uzasadnienia), co słusznie podnieśli pozwani na s. 3 odpowiedzi na apelację powoda (k. 1043). Nie powoduje to rzecz jasna niedopuszczalności badania niedozwolonego charakteru przedmiotowych postanowień. Nie zostały one bowiem sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385⁽¹⁾ § 1 zdanie drugie k.c. in fine, art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich in fine), a to z uwagi na niejasny mechanizm ustalania bankowej tabeli kursów walut.

Tzw. klauzule spreadowe były przedmiotem wielokrotnej analizy w judykaturze. W świetle kolejnych wypowiedzi Sądu Najwyższego odwołujących się do orzecznictwa TSUE przyjąć można że ugruntowana jest ocena jako abuzywnych klauzul waloryzacyjnych odwołujących się do kursu waluty ustalanego przez kredytujący bank bez wskazania w umowie szczegółowych zasad jego ustalania. Postanowienia zawierające uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzulę tzw. spreadu walutowego) odsyłając do tabel ustalanych jednostronnie przez bank (przedsiębiorcę) traktowane być powinny jako kształtujące sytuację konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i zarazem rażąco naruszające jego interesy. Jako takie klauzule zatem muszą być uznane za niedozwolone (abuzywne) w rozumieniu art. 385[1] k.c. – por. wyrok SA w Szczecinie z 7.05.2021 r., I ACa 590/20, LEX nr 3189599 oraz przytoczone w nim orzeczenia Sądu Najwyższego. Na analogicznym stanowisku tutaj Sąd stanął między innymi w wyrokach z dnia 28 października 2021 roku, sygn. akt I ACa 244/21, z dnia 3 grudnia 2021 roku, sygn. akt I ACa 170/21 (niepubl.) oraz z dnia 20 grudnia 2021 roku, sygn. akt I ACa 705/21 (niepubl.). Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie do nakreślonej powyżej linii orzeczniczej przychylił się w całości, nie znajdując przyczyn, dla których miałyby być ona nietrafna lub w niniejszej sprawie nieadekwatna. Nie ma wątpliwości, że mechanizm indeksacyjny w kształcie, z jakim mamy do czynienia w niniejszej sprawie, spełnia obie przesłanki z art. 385¹ § 1 zdanie pierwsze k.c.: kształtuje prawa i obowiązki pozwanych w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, i jako taki nie może być dla nich wiążący.

Prima facie wydawać by się mogło, że pomimo niedozwolonego charakteru klauzuli spreadowej strony stosownie do art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. pozostają związane umową w pozostałym zakresie. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że

wprowadzenie do polskiego porządku prawnego art. 385⁽¹⁾ i nast. k.c. stanowiło implementację dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. To zaś powoduje, że przy ich wykładni należy zwrócić szczególną uwagę na dorobek orzecniczy Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie postanowiły, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Nie jest dopuszczalne powoływanie się bezpośrednio na regulacje dyrektyw. Dyrektywa może jednak wywierać skutek pośredni, co ma miejsce w sytuacji, gdy polski sąd dokonując wykładni prawa krajowego, powołuje się na normy wyinterpretowane z dyrektyw – zob. R. Maruszkin, Wyrok w sprawie frankowiczów: komu przyniósł korzyść? Omówienie wyroku TS z dnia 29 kwietnia 2021 r., C-19/20 (Bank BPH), LEX nr 151384562.

I tak, w głośnym wyroku z 3.10.2019 r., C-260/18, Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, LEX nr 2723333 TSUE wskazał że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy – po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty – przyjął zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (pkt 1 sentencji). Z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu; z drugiej zaś do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie (pkt 2 sentencji). Założenia powyższego wyroku najpełniej realizuje stanowisko, zgodnie z którym stwierdzenie abuzywności klauzuli indeksacyjnej (denominacyjnej) prowadzi do nieważności całej umowy kredytu frankowego – zob. Ł. Węgrzynowski, Konsekwencje stwierdzenia abuzywności klauzuli indeksacyjnej (denominacyjnej) dla ważności całej umowy kredytu frankowego, linia orzecnicza LEX nr 419807446. W pkt 2 sentencji wyroku z 29.04.2021 r., C-19/20, I.W. i R.W. przeciwko Bank BPH S.A., LEX nr 3166094 TSUE wskazał, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy zniechęcający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony, przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty, czego zbadanie należy do tego sądu. W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z tą drugą sytuacją. Usunięcie klauzuli waloryzacyjnej oznaczałoby bowiem tak daleko idącą ingerencję w treść stosunku umownego, że doszłoby do zmiany jego istoty. W kolejnym swoim wyroku TSUE orzekł, że artykuły 5 i 6 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, dokonał wykładni tego warunku w celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej woli stron (pkt 2 wyroku z 18.11.2021 r., C-212/20, M.P. i B.P. przeciwko „A.” prowadzący działalność za pośrednictwem „A.” S.A., LEX nr 3256973).

Skutkami stwierdzenia abuzywności mechanizmu indeksacyjnego niejednokrotnie zajmowały się też Sąd Najwyższy oraz sądy powszechne, przyczyniając się do wypracowania nadzwyczaj bogatej linii orzecniczej. Zastosowanie abuzywnej klauzuli dotyczącej ustalania wysokości świadczenia kredytodawcy i kredytobiorcy w PLN stanowi samoistną i wystarczającą przesłankę nieważności umowy w kontekście jurystycznym stworzonym przez normy prawa materialnego interpretowane zgodnie z normami prawa europejskiego tworzącymi system ochrony konsumenta – zob. wyroki SA w Szczecinie z 29.07.2021 r., I ACa 274/21, LEX nr 3230560; z 24.06.2021 r., I ACa 35/21, LEX nr 3224412; z 27.05.2021 r., I ACa 33/21, LEX nr 3227913 czy z 11.02.2021 r., I ACa 646/20, LEX nr 3164510. Wykluczając co do zasady możliwość dokonania przez sąd krajowy zmiany nieuczciwych warunków umowy w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zwraca się uwagę, że działania sądu krajowego w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie swoistego skutku

zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów, zawierających umowy z konsumentami do przewidywania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych, skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych, kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu – zob. wyrok SA w Katowicach z 24.11.2020 r., I ACa 49/19, LEX nr 3120065 i wyrok SN z 27.11.2019 r., II CSK 483/18, LEX nr 2744159. Wskazanie na niedozwolony charakter klauzuli umownej jest uprawnieniem konsumenta, w którego interesy zachowanie takiej klauzuli może godzić. Jednakże w określonych okolicznościach konsument - kredytobiorca może uznać, że jeżeli wyeliminowanie klauzuli niedozwolonej prowadziłoby do unieważnienia umowy, to woli on jej utrzymanie i jednocześnie utrzymanie w mocy całej umowy. Wzywając stronę umowy - kredytobiorcę - konsumenta do zajęcia stanowiska sąd powinien poinformować go - mając już ustalone okoliczności faktyczne sprawy i dokonaną jej ocenę prawną - o konsekwencjach prawnych wynikających z unieważnienia w całości zawartej umowy kredytowej oraz podobnie, o skutkach uznania za nieważną klauzuli niedozwolonej, z utrzymaniem w mocy pozostałej treści tej umowy, a konsument winien oświadczyć, które rozwiązanie wybiera jako dla niego korzystniejsze – tak wyrok Sądu Najwyższego z 27.11.2019 r., II CSK 483/18, LEX nr 2744159 i powołane w nim orzecznictwo TSUE i SN. Z kolei w wyroku z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64 SN wskazał że w razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula konsumentka dotycząca sposobu tej denominacji, rozważyć należy dwie możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to ustalenie, czy po wyeliminowaniu klauzuli niedozwolonej, zgodnie z przepisami krajowymi, umowa kredytu bankowego może obowiązywać w pozostałym zakresie jako ta właśnie umowa, mająca strony, przedmiot oraz prawa i obowiązki stron. Druga możliwość rozstrzygnięcia, to uznanie umowy za nieważną lub w zależności od spełnionych przesłanek - unieważnienie zawartej umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (*essentialia negotii*) umowy nazwanej kredytu bankowego. W niniejszej sprawie w pkt 3 postanowienia z dnia 16 października 2019 roku (k. 719) – a zatem już po wydaniu przez TSUE orzeczenia w sprawie C-260/18 – Sąd Okręgowy zobowiązał pozwanych do syntetycznego określenia ich aktualnego stanowiska w sprawie, w tym do określenia, czy ich wolą jest stwierdzenie nieważności umowy, czy też wyrażają oni zgodę na utrzymanie klauzul denominacyjnych w związku z faktem, że nieważność umowy spowoduje natychmiastową wymagalność świadczeń stron. W odpowiedzi w piśmie z dnia 5 listopada 2019 roku (k. 724) pozwani wyrazili zgodę na stwierdzenie nieważności umowy. Również po wydaniu zaskarżonego rozstrzygnięcia nie ma wątpliwości co do tego, że pozwani podzielają stanowisko Sądu Okręgowego co do stwierdzenia nieważności spornej umowy (s. 1 odpowiedzi na apelację powoda, k. 1042). W konsekwencji, zaskarżony wyrok należy uznać za trafny także w tym zakresie.

Powyższej konkluzji nie zmienia zmiana art. 358 k.c. dokonana ustawą z dnia 23 października 2008 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe (Dz.U. z 2008 roku Nr 228, poz. 1506). Nic nie sanuje abuzywności postanowień umownych w okresie sprzed wejścia nowelizacji w życie, to zaś miało miejsce ponad 2 lata po zawarciu spornej umowy. Stosownie do art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Art. 41 Prawa wekslowego w niniejszej sprawie w ogóle nie ma zastosowania, ponieważ powód nie wywodził swoich roszczeń z weksla. To samo dotyczy wszystkich innych przepisów w takich czy innych okolicznościach wprowadzających zasadę określania wartości waluty obcej wg kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski. Zastąpienie niedozwolonych postanowień umownych kursem średnim NBP na jakiegokolwiek podstawie prawnej Sąd Apelacyjny uważa w kontekście unijnego i krajowego systemu ochrony praw konsumenta za niedopuszczalne. Wreszcie, również wejście w życie przepisów art. 69 ust. 2 pkt 4a w zw. z art. 69 ust. 3 w zw. z art. 75b ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984) nie spowodowało, że postanowienia indeksacyjne utraciły abuzywny charakter w rozumieniu art. 385[1] § 1 k.c. – zob. wyrok SA w Gdańsku z 9.06.2021 r., V ACa 127/21, LEX nr 3209709. Analogiczne stanowisko tutaj. Sąd zajął

już w wyroku z 11.02.2021 r., I ACa 646/20, LEX nr 3164510. Zostało ono także zaaprobowane przez Sąd Najwyższy (wyrok z 4.04.2019 r., III CSK 159/17, LEX nr 2642144).

Całkowicie bezpodstawny okazał się zarzut nierozpoznania istoty sprawy (s. 32 apelacji powoda, k. 1022). Nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. występuje, gdy wydane przez sąd I instancji orzeczenie nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, ewentualnie na zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania. Nie można wywodzić nierozpoznania istoty sprawy z faktu rozstrzygnięcia sprawy inaczej, niż tego oczekiwała skarżąca strona. Sąd Okręgowy umotywował swoje orzeczenia tak szeroko i wszechstronnie, że o zaniechaniu zbadania jakichkolwiek aspektów materialnoprawnej podstawy żądania mowy być nie może.

W świetle powyższego, apelacja powoda jako bezzasadna została zgodnie z art. 385 k.p.c. oddalona.

W tym miejscu można przejść do analizy apelacji pozwanych, powołującej się na przedawnienia zasądzonego na rzecz powoda roszczenia. Wszystkie zarzuty pozwanych koncentrowały się wokół różnych aspektów tego zagadnienia. Wbrew wydomom apelacji, Sąd Okręgowy słusznie jednak nie podzielił podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia.

Przypomnieć można, że w pozwie złożonym dnia 29 września 2015 roku (k. 3-8) powód wywodził swoje roszczenie przeciwko pozwanym z odpowiedzialności kontraktowej. W piśmie z dnia 20 czerwca 2016 roku (k. 204-233), stanowiącym odpowiedź na uzupełniony po przekazaniu sprawy z elektronicznego postępowania upominawczego pozew, pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, podnieśli zarzut nieważności umowy kredytu na podstawie art. 58 k.c., z powodu zawarcia umowy pod wpływem błędu i z tytułu niedozwolonych postanowień umownych (pozwani niepotrzebnie podnieśli tu zarzut sprzeczności ustaleń sądu z zebrany materiał dowodowy, ponieważ Sąd Okręgowy odnotował powyższy fakt w uzasadnieniu swojego wyroku, tyle że poddał go odmiennej niż pozwani ocenie). W piśmie z dnia 5 listopada 2019 roku (k. 724) – już po wydaniu przez TSUE orzeczenia w sprawie C-260/18 – pozwani świadomie zgłosili żądanie stwierdzenia nieważności umowy. W piśmie z dnia 10 grudnia 2020 roku (k. 888-890v) powód na wypadek uznania, że sporna umowa jest nieważna zgłosił żądanie ewentualne oparte na przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny zauważa, że do przerwania biegu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.) roszczenia banku o zwrot wypłaconej pozwanym kwoty kredytu doszło już w dniu 29 września 2015 roku, z chwilą wytoczenia pierwotnego powództwa. Słusznie powód na s. 2 swojej odpowiedzi na apelację pozwanych (k. 1047v) powołał się na orzecznictwo, zgodnie z którym w razie stwierdzenia nieważności umowy zakaz wyrokowania ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.) nie stoi na przeszkodzie uwzględnieniu na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i n. k.c.) powództwa opartego na odpowiedzialności kontraktowej (art. 471 i n. k.c.). Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, że powód zgodnie z zasadą *iura novit curia* nie ma obowiązku przytoczenia podstawy prawnej dochodzonego roszczenia. Nawet jeśli taką podstawę wskaże, to przyjęcie przez sąd innej podstawy nie może być ocenione jako wyjście poza granice żądania w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c. W postępowaniu cywilnym obowiązuje bowiem zasada *da mihi factum, dabo tibi ius*, zgodnie z którą konstrukcja podstawy prawnej rozstrzygnięcia należy do sądu – zob. np. wyrok SA w Krakowie z 30.12.2020 r., I ACa 636/19, LEX nr 3163498.

I tak, w literaturze trafnie zwrócono uwagę, że instytucja nienależytego świadczenia może posłużyć do usunięcia konsekwencji prawnych nieważnej i wykonanej już umowy. Z reguły elementy stanu faktycznego, mające uzasadniać żądanie wykonania nieważnej umowy, mogą pokrywać się z elementami stanu faktycznego uzasadniającego bezpodstawne wzbogacenie (nienależne świadczenie). Żądanie zwrotu pożyczki i żądanie zwrotu bezpodstawnie uzyskanej korzyści może zatem stanowić ten sam przedmiot żądania w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c. W razie dochodzenia przez stronę zapłaty tytułem zwrotu pożyczki przepis ten nie stoi zatem na przeszkodzie uwzględnieniu powództwa na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu – tak wyrok SN z 24.05.2007 r., V CSK 25/07, OSNC-ZD 2008, nr 2, poz. 32. Nawet w sytuacji, gdy umowa na podstawie której zostały wykonane roboty budowlane jest nieważna, od strony korzystającej z efektów przeprowadzonych prac sąd może zasądzić wynagrodzenie na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu – zob. wyrok SN z 7.11.2007 r., II CSK 344/07, LEX nr 388844.

Z kolei w wyroku z 11.03.2010 r., IV CSK 401/09, LEX nr 885030 SN stwierdził, że jeżeli powód domaga się zasądzenia określonej kwoty pieniężnej na podstawie umowy zawartej z pozwanym, sąd - stwierdziwszy nieważność tej umowy - może uwzględnić powództwo na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, bez potrzeby dokonywania przedmiotowej zmiany powództwa. Wniesienie pozwu z powołaniem się na umowę przerywa w takim wypadku bieg terminu przedawnienia roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Zbiorną analizę orzecznictwa w tym przedmiocie zawarto w A. Partyk, T. Partyk, Związanie sądu podstawą prawną powództwa wskazaną przez powoda w kontekście zakazu orzekania ponad żądanie, linia orzecznicza LEX nr 419639237, gdzie powołano między innymi wyroki SA w Białymstoku z 14.06.2013 r., I ACa 228/13, LEX nr 1331006 i SA we Wrocławiu z 1.02.2012 r., I ACa 1350/11, LEX nr 1111991.

Reasumując, Sąd Apelacyjny w Szczecinie w niniejszym składzie przychylił się do poglądu, zgodnie z którym uwzględnienie powództwa na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu zamiast w trybie powołanej przez powoda odpowiedzialności kontraktowej nie narusza art. 321 § 1 k.p.c., a złożenie pozwu opartego na odpowiedzialności umownej przerywa bieg przedawnienia także w stosunku do roszczeń z bezpodstawnego wzbogacenia, wynikających z opisanego w tym pozwie stanu faktycznego. Ponieważ powód ostatecznie wytoczył powództwo ewentualne, Sąd Okręgowy nie miał obowiązku pouczenia go o możliwości rozstrzygnięcia sprawy na innej podstawie prawnej i umożliwienia mu zajęcia stanowiska w tym przedmiocie. W konsekwencji, w niniejszej sprawie bieg przedawnienia nie tylko nie upłynął, ale nawet nie rozpoczął biegu. Pozew został bowiem wniesiony jeszcze zanim kredytobiorcy wyrazili wolę stwierdzenia nieważności umowy.

Po drugie, nawet gdyby hipotetycznie przyjąć, że przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło dopiero z chwilą wniesienia powództwa ewentualnego, roszczenie banku i tak nie byłoby przedawnione. W uzasadnieniu uchwały z 7.05.2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56 Sąd Najwyższy – odwołując się do swojego wcześniejszego wyroku z 11.12.2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344 oraz uchwały z 16.02.2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40 – wskazał że, ze względu na przyznaną kredytobiorcy-konsumentowi możliwość podjęcia wiążącej decyzji co do sanowania klauzuli niedozwolonej i co do zaakceptowania konsekwencji całkowitej nieważności umowy, termin przedawnienia tych roszczeń może co do zasady rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej decyzji w tym względzie. Dopiero wtedy bowiem można uznać, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny. Sąd Najwyższy zauważył, że w związku z powyższym może powstać pytanie, czy i ewentualnie kiedy wystąpienie przez konsumenta z żądaniem restytucyjnym zakładającym trwałą bezskuteczność (nieważność) całej umowy może być uznane za dorozumianą odmowę potwierdzenia klauzuli i akceptację konsekwencji upadku umowy. Problematiczne jest to, że skonfrontowany z takim żądaniem kredytodawca może nie mieć jasności co do tego, czy formułując je, konsument był należycie poinformowany o konsekwencjach abuzywności klauzuli. Przedsiębiorca nie ma wszak możliwości wglądu w informacje uzyskane przez konsumenta pozasądowo i oceny ich wyczerpującego charakteru. Dlatego też Sąd Najwyższy wyraził pogląd – który Sąd Apelacyjny niniejszym podziela i przyjmuje za własny – że żądanie restytucyjne konsumenta oparte na twierdzeniu o całkowitej trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu (tu: obrona przed roszczeniem banku z powołaniem się na przesłankę nieważności) nie może być uznane za równoznaczne z zakończeniem stanu bezskuteczności zawieszonyj tej umowy, jeżeli nie towarzyszy mu wyraźne oświadczenie konsumenta, potwierdzające otrzymanie wyczerpującej informacji. Słusznie Sąd Okręgowy ocenił, że takiego wyraźnego oświadczenia w piśmie pozwanych z dnia 20 czerwca 2016 roku nie ma. Znalazło się ono dopiero w piśmie z dnia 5 listopada 2019 roku, od daty otrzymania którego przez powoda należy liczyć 3-letni termin przedawnienia z art. 118 k.c.. Termin ten nie upłynął, kiedy bank w piśmie z dnia 10 grudnia 2020 roku zgłosił żądanie ewentualne. Dodać można, że w 2016 roku orzecznictwo w sprawach kredytów frankowych dopiero zaczynało się tworzyć, a wnioski z niego płynące kształtowały się odmiennie niż obecnie. Przykładowo, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie w wyroku z 29.04.2016 r., VI C 1713/15, LEX nr 2045180 zajął stanowisko że w przypadku stwierdzenia abuzywności konkretnych postanowień umownych strony są związane umową w pozostałym zakresie. Zgodnie zaś z wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z 13.07.2016 r., I C 916/16, LEX nr 2156976 eliminacja ze stosunku prawnego postanowień uznanych za abuzywne nie prowadzi do zniweczenia całego stosunku prawnego, nawet gdyby z okoliczności sprawy wynikało, że bez tych postanowień umowa nie zostałaby

zawarta. Nie sposób było wymagać od powodowego banku, by z kilkuletnim wyprzedzeniem przewidział kierunek ewolucji orzecznictwa.

Po trzecie wreszcie, nawet w braku powyższych argumentów Sąd Apelacyjny w nie uwzględniłby zarzutu przedawnienia oparciu o art. 117¹ k.c., który to przepis Sąd Okręgowy prawidłowo przywołał i poddał analizie. Art. 117¹ został do k.c. wprowadzony z dniem 9 lipca 2018 roku na mocy ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 roku, poz. 1104), jednak do roszczeń powstałych przed dniem wejścia nowelizacji w życie i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się od tego dnia przepisy k.c. w nowym brzmieniu (art. 5 ust. 1 ustawy nowelizującej). Przeciwnie uwzględnieniu podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia przemawiają względy słuszności w rozumieniu art. 117¹ § 1 k.c.. Ze wszech miar słusznie Sąd Okręgowy wyraził ocenę, zgodnie z którą za stosowanie niedozwolonych postanowień umownych wobec powoda zastosowano już wystarczające sankcje w postaci pozbawienia go odsetek, prowizji i innych dochodów wynikających z umowy kredytu. Nieproporcjonalne byłoby tak daleko idące uprzywilejowanie pozwanych, by powodowi odmówić prawa do dochodzenia zwrotu udostępnionego przezeń kapitału kredytu. Ochrona praw konsumentów, choć we wspólnotowym i krajowym porządku prawnym jest daleko idąca, nie ma i nie powinna mieć charakteru absolutnego. Poza tym, co również odnotował Sąd Okręgowy, bank nie funkcjonuje w gospodarczej próżni. W razie oddalenia jego żądania z uwagi na przedawnienie, ciężar spłaty niebagatelnego zobowiązania pozwanych zostałby de facto przerzucony na innych klientów banku. Spora część z tych ostatnich niewątpliwie zaciągnęła własne kredyty w celu zaspokojenia potrzeb bardziej elementarnych niż zabezpieczenie na przyszłość, do którego zmierzali pozwani. W ocenie Sądu Apelacyjnego decydujące znaczenie mają tu jednak szczególne okoliczności które spowodowały niedochodzenie roszczenia przez uprawnionego (art. 117¹ § 2 pkt 3 k.c.): stopniowe kształtowanie się na przestrzeni lat linii orzecniczej w sprawach kredytów frankowych w tym orzecznictwa europejskiego oraz szczególny charakter wniosków, które z niej ostatecznie wynikają.

W konsekwencji, apelacja pozwanych okazała się bezzasadna, co skutkowało jej oddaleniem w trybie art. 385 k.p.c.

Ponieważ żaden ze skarżących nie wykazał błędów w ustaleniach faktycznych Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny ustalenia te, zawarte w wyodrębnionej redakcyjnie części uzasadnienia zaskarżonego wyroku, zgodnie z art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. czyni niniejszym częścią własnego uzasadnienia, nie znajdując potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania. To samo dotyczy wyrażonych przez Sąd Okręgowy ocen prawnych, które Sąd Apelacyjny poddał analizie w całości, częściowo na skutek zarzutów apelujących, a częściowo z urzędu, czyniąc tym samym zadość wynikającego z modelu apelacji pełnej obowiązku ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy.

O kosztach postępowania wywołanego apelacją powoda Sąd Apelacyjny orzekł w pkt II wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Powód jako przegrywający to postępowanie w całości powinien zwrócić pozwanym poniesione przez nich koszty, na które złożyło się wynagrodzenie będącego adwokatem pełnomocnika, ustalone na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie na poziomie 75% stawki minimalnej, tj. w kwocie 8 100 złotych. Apelacja powoda pierwotnie oznaczała wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2 274 001,00 złotych (k. 1007 Pozwanym jako współuczestnikom materialnym (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.) przysługuje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wysokości wynagrodzenia jednego pełnomocnika – tak wyrok SA w Warszawie z 30.03.2016 r., VI ACa 239/15, LEX nr 2044286, postanowienie SN z 29.11.2012 r., II CZ 133/12, LEX nr 1293740, uchwała SN z 30.01.2007 r., III CZP 130/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 1.

W pkt III wyroku Sąd Apelacyjny oddalił zawarty w odpowiedzi na apelację pozwanych wniosek powoda o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania wywołanego tą apelacją (k. 1047). Powód nie był zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, toteż nie było podstaw do zasądzenia na jego rzecz wynagrodzenia o którym mowa w art. 98 § 3 k.p.c.

Zgodnie z art. 15zszs[1] pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, w brzmieniu od dnia 3 lipca 2021 roku, w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c. w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilóść lub precedensowy charakter sprawy. Przepis ten, stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 28 maja 2021 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, stosuje się również do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia tej ustawy w życie. W niniejszej sprawie Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie nie skorzystał z przyznanej mu kompetencji.

W braku wniosków stron o przeprowadzenie rozprawy, Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 374 kpc rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym, uznając że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

	SSA Edyta Buczkowska-Żuk
--	--------------------------